



Π3.1.1.

Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση

ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ QUEENSLAND ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μελέτη στο πλαίσιο της Πράξης *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄βάθμια και Β΄βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579* - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΠΑΤΣΙΔΟΥ



ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. Η ανωτέρω πράξη υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π3.1.1 *Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Συντονιστής Ομάδας Γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

Ομάδα εργασίας γλώσσας:

Σταυρούλα Αντωνοπούλου

Κωνσταντίνος Κουτσανδρέας

Βασιλική Μπατσίδου

Μαρία Παυλίδου

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
1. Εισαγωγή.....	5
2. Γενικά Χαρακτηριστικά	9
2.1 Η ονομασία του προγράμματος και η εφαρμογή του	9
2.2 Οι βασικές κατηγορίες οργάνωσης του προγράμματος.....	10
2.3 Η παιδαγωγική προσέγγιση που προτείνει	12
2.4 Τα Rich Tasks: ένας διαφορετικός τρόπος εμπλοκής των μαθητών σε πρακτικές και ένas διαφορετικός τρόπος αξιολόγησης.....	14
3. Ανάλυση.....	25
3.1 Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα	25
3.2 Γνώσεις για τη γλώσσα	29
3.3 Σημείωση και γλώσσα.....	31
3.4 Διδακτικές πρακτικές και ταυτότητες	34
4. Συζήτηση και συμπεράσματα.....	39
4.1 Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του προγράμματος.....	39
4.2 Γενικότερα συμπεράσματα από τη μελέτη του προγράμματος.....	41
4.3 Διαπιστώσεις σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.....	43
Συνοπτικός πίνακας συμπερασμάτων	46



Περίληψη

Αντικείμενό της παρούσας μελέτης είναι η γλωσσοδιδασκτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο του New Basics Project του Queensland της Αυστραλίας. Η ονομασία του προγράμματος είναι χαρακτηριστική της όλης φιλοσοφίας του, καθώς ο όρος «basics» παραπέμπει στις βασικές δεξιότητες και ο όρος «new» εμπλέκει την αντίληψη των «new times». Το New Basics, που σχεδιάστηκε στα πλαίσια του προγράμματος «Queensland State Education-2010», δεν αποτελεί απλώς μία πρόταση για να κάνουμε διαφορετικά το γλωσσικό μάθημα, αλλά έναν τρόπο «να κάνουμε διαφορετικά σχολείο». Είναι ένα πρόγραμμα με γερή ερευνητική βάση που έχει ως στόχο να εξοπλίσει τους νέους του Queensland με τα στοιχεία που χρειάζονται για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Το πρόγραμμα, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή σε 38 σχολεία το 2000 (και για τέσσερα σχολικά χρόνια) και σε άλλα 21 την επόμενη χρονιά, οργανώθηκε γύρω από τέσσερις άξονες: δρόμοι ζωής και κοινωνικό μέλλον, ενεργοί πολίτες, πολυγραμματισμοί και επικοινωνιακά μέσα, περιβάλλοντα και τεχνολογίες. Με τα λεγόμενα «Rich Task» προτείνει έναν διαφορετικό τρόπο εμπλοκής των μαθητών σε πρακτικές και ταυτόχρονα έναν διαφορετικό τρόπο αξιολόγησης. Οι πρακτικές αυτές περιστρέφονται κυρίως γύρω από τέσσερις άξονες: πνευματική ποιότητα, δυνατότητα σύνδεσης, υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον, αναγνώριση της διαφορετικότητας. Όσον αφορά την αξιοποίηση των ΤΠΕ, φάνηκε ότι αυτές συνδέονται άρρηκτα με την κοινωνία και αποτελούν πεδίο του κόσμου που πρέπει να μελετηθεί. Αποτελούν παιδαγωγικό εργαλείο, πηγή άντλησης και αξιοποίησης πληροφοριών, μέσο για να ερευνηθούν οι μαθητές τον κόσμο και μέσο πρακτικής γραμματισμού. Ακόμη, διαπιστώθηκε προσπάθεια για κριτική προσέγγιση των ΤΠΕ από τους μαθητές, τάση για αποκωδικοποίηση της νέας πραγματικότητας που δημιουργούν και για κριτική θεώρηση της πολυτροπικότητας.



1. Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης 3.1.1. «Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση», φορέας υλοποίησης της οποίας είναι το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Αντικείμενό της είναι η γλωσσοδιδασκτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο του New Basics Project του Queensland της Αυστραλίας.

Η Αυστραλία έχει αποτελέσει πολλές φορές αντικείμενο συζητήσεων για τις επιλογές της στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος και κυρίως για την παράδοσή της σε ό,τι αφορά το γλωσσικό μάθημα. Στην Αυστραλία άλλωστε εφαρμόστηκε πιο πετυχημένα η θεωρία των κειμενικών ειδών, για την οποία γίνεται πολύς λόγος στη διεθνή βιβλιογραφία. Τα κειμενικά είδη αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος σπουδών στα σχολεία της Αυστραλίας. Αυτός είναι και ο λόγος που αρκετοί επιστήμονες έχουν συνεργαστεί με εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Αυστραλία για την κατάρτιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επομένως η γλωσσική εκπαίδευση στην Αυστραλία, λόγω της παράδοσής της, έχει ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον. Η παρούσα μελέτη, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεισφορά της Αυστραλίας σε θέματα γλωσσικής εκπαίδευσης, εστιάζει στο Queensland της Αυστραλίας και συγκεκριμένα στο New Basics Project. Η εστίαση αυτή δικαιολογείται από την ιδιαιτερότητα του προγράμματος αυτού, στην οποία και θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

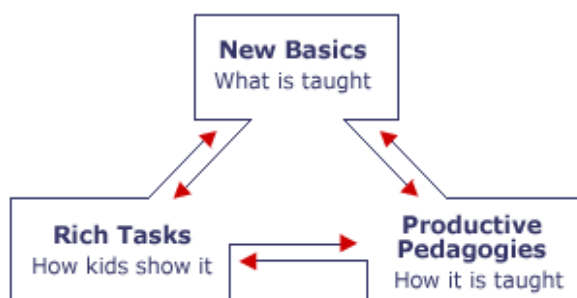
Το New Basics Project δεν αποτέλεσε μία καινοτομία στο ήδη υπάρχον σύστημα του σχολείου, ούτε έναν διαφορετικό τρόπο οργάνωσης του προγράμματος σπουδών, αλλά έναν τελείως διαφορετικό τρόπο για να «κάνουμε σχολείο», γεγονός που καθιστά το πρόγραμμα εξαιρετικά ενδιαφέρον. «Κάνω σχολείο» στα πλαίσια του New Basics Project σημαίνει βγάλω τη γνώση έξω από τα όρια της τάξης, εμπλέκω τους μαθητές σε κοινωνικές πρακτικές με νόημα και τους προετοιμάζω για τις νέες οικονομίες και για το πώς θα τις αντιμετωπίσουν κριτικά. Ο κριτικός γραμματισμός,



όπως άλλωστε αναμένεται, βρίσκεται στο επίκεντρο, καθώς επιστημονικός υπεύθυνος του προγράμματος είναι ο Allan Luke, που μαζί με τον Peter Freebody είναι γνωστοί για τη συνεισφορά τους στο πεδίο του κριτικού γραμματισμού (critical literacy). Ο κριτικός γραμματισμός έχει κοινή αφετηρία και κοινούς στόχους με τη θεωρία των κειμενικών ειδών, αλλά διαφορετική πορεία και εστίαση. Ενώ, δηλαδή, η θεωρία των κειμενικών ειδών ξεκινά με το ισχύον και την ενδυνάμωση των μαθητών σε αυτό, η κριτική οπτική δεν ξεκινά με βάση τα κειμενικά είδη του σχολείου, αλλά μεταφέρει για πρώτη φορά το κέντρο βάρους στο μαθητή ως πολίτη. Έτσι, έχουμε από τη μία την μακρά παράδοση της Αυστραλίας στη διδασκαλία των κειμενικών ειδών και από την άλλη τον επιστημονικό υπεύθυνο του προγράμματος, έναν από τους πρωτεργάτες της κριτικής οπτικής. Αξίζει, συνεπώς, να επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην Αυστραλία και ακόμη περισσότερο να διερευνήσουμε ένα πρόγραμμα όπως το New Basics.

Επιπλέον, πρέπει να αναφέρουμε ότι το New Basics Project σχεδιάστηκε ύστερα από πίεση των δασκάλων και της τοπικής κοινότητας του Queensland για αλλαγές και βελτίωση στο πρόγραμμα σπουδών και στην παιδαγωγική, επειδή το σχολείο δεν ήταν τόσο παραγωγικό όσο θα έπρεπε. Για το λόγο αυτό πραγματοποιήθηκαν στο Queensland ως το 1999 τέσσερις μελέτες που είχαν ως στόχο να αναλύσουν το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (context) και την κατάσταση που επικρατούσε στην εκπαίδευση. Πιο αναλυτικά, το New Basics Project σχεδιάστηκε στα πλαίσια του προγράμματος «Queensland State Education-2010» που καλλιέργησε ένα κλίμα διαλόγου ανάμεσα σε γονείς, δασκάλους, διευθυντές σχολείων και μαθητές, σχετικά με την καταλληλότητα του προγράμματος σπουδών (curriculum), της παιδαγωγικής (pedagogy) και της αξιολόγησης (assessment). Τα ερωτήματα που τέθηκαν αφορούσαν την παγκοσμιοποίηση και την οικονομική και πολιτιστική αλλαγή, από τη μια, τη φιλοσοφία και κατεύθυνση της εκπαίδευσης, από την άλλη. Οι συζητήσεις που διεξήχθησαν κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το σχολείο δεν συμβαδίζει με τον κόσμο που αλλάζει συνεχώς και ότι πρέπει να επανεξεταστεί η θέση του μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω προτάθηκε το New Basics Project, που είχε ως στόχο να εξοπλίσει τους νέους του Queensland με εκείνα τα στοιχεία που χρειάζεται να έχουν για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Προκειμένου να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, σύμφωνα με τον Allan Luke, χρειάζεται ένα πρόγραμμα σπουδών, η κατάλληλη παιδαγωγική μέθοδος και ένα σύστημα αξιολόγησης, τρία στοιχεία που συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. Με άλλα λόγια, για να πραγματοποιηθεί ένα πρόγραμμα σπουδών, πρέπει να υποστηριχθεί από την κατάλληλη παιδαγωγική, αλλά αυτό δεν θα φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα παρά μόνο αν συνοδευτεί και από τον ανάλογο τρόπο αξιολόγησης. Δεν γίνεται, δηλαδή, να μιλάμε για νέο πρόγραμμα σπουδών και νέα παιδαγωγική και να αξιολογούμε τους μαθητές με βάση παραδοσιακές εξετάσεις. Το παρακάτω σχήμα δείχνει τη λογική με βάση την οποία σχεδιάστηκε το πρόγραμμα:



Γίνεται, λοιπόν, φανερό από όσα έχουμε αναφέρει έως τώρα ότι το New Basics Project είναι ένα πρόγραμμα με γερή ερευνητική βάση. Είναι όμως και ένα πρόγραμμα που αποδίδει μεγάλη σημασία στην τοπική κοινότητα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραβλέπει τις παγκόσμιες αλλαγές. Αντιθέτως, αναγνωρίζει τις αλλαγές αυτές και τις αντιμετωπίζει ως δυναμικά ρεύματα που μεταβάλλουν τις ισχύουσες γνώσεις και πρακτικές και αποτελούν για το σχολείο αντικείμενο μελέτης και κριτικής ανάλυσης. Η εξέταση, επομένως, του συγκεκριμένου προγράμματος καθίσταται εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και για αυτούς τους λόγους.



Στην αρχή (κεφ. 2) της παρούσας μελέτης παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά του προγράμματος. Συγκεκριμένα, δικαιολογείται η ονομασία του προγράμματος και γίνεται αναφορά στον τρόπο με τον οποίο αυτό εφαρμόστηκε. Έπειτα παρουσιάζονται οι τέσσερις βασικές κατηγορίες γύρω από τις οποίες οργανώθηκε το πρόγραμμα, καθώς και οι τέσσερις άξονες της παιδαγωγικής προσέγγισης που προτείνει. Το κεφάλαιο κλείνει με τα Rich Tasks του New Basics που συνιστούν έναν διαφορετικό τρόπο εμπλοκής των μαθητών σε πρακτικές και έναν διαφορετικό τρόπο αξιολόγησης.

Στο επόμενο κεφάλαιο (κεφ. 3) επιχειρείται η ανάλυση του προγράμματος, η οποία εστιάζει, αρχικά, στις γνώσεις για τον κόσμο και τις γνώσεις για τη γλώσσα που το New Basics επιδιώκει να καλλιεργήσει στους μαθητές. Στη συνέχεια, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η γλώσσα και η σημείωση από το πρόγραμμα, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνονται σε επίπεδο διδακτικών πρακτικών όλα όσα το New Basics προτείνει.

Στο τελευταίο κεφάλαιο (κεφ. 4), γίνεται πρώτα μία αναφορά στα αποτελέσματα που είχε το πρόγραμμα στα σχολεία στα οποία εφαρμόστηκε. Αμέσως μετά παρουσιάζονται τα γενικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη του New Basics και κυρίως αυτά που αφορούν την αξιοποίηση των ΤΠΕ.



2. Γενικά Χαρακτηριστικά

2.1 Η ονομασία του προγράμματος και η εφαρμογή του

Για την ονομασία του προγράμματος δεν έχει επιλεγεί τυχαία ο όρος «New Basics», που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1989. Αντιθέτως, η χρήση του όρου φαίνεται να είναι πολύ έξυπνη. Από τη μια, περιλαμβάνει τον όρο «basics», που παραπέμπει στις βασικές δεξιότητες και, από την άλλη, τον όρο «new», που εμπλέκει την αντίληψη των «new times» και, επομένως, τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες που οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν στις μεταβιομηχανικές, παγκοσμιοποιημένες οικονομίες. Ο όρος «new basics» μπορεί να γίνει κατανοητός μόνο σε σχέση με τα «old basics» ή τα τρία «r», όπως επικράτησαν να λέγονται, δηλαδή «reading», «riting» και «rithmetic». Αυτά τα τελευταία παραμένουν στην καρδιά των «new basics», αλλά δεν αρκούν για τη νέα εποχή. Η νέα εποχή προβάλλει έντονα το αίτημα για έναν άλλου είδους γραμματισμό, έναν γραμματισμό που δεν αρκείται στα «βασικά», δηλαδή στο διάβασμα, στο γράψιμο και στην αριθμητική. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι αγνοεί τα «βασικά». Αντίθετα, τα προϋποθέτει και τα επεκτείνει ακόμη περισσότερο, συνδέοντας τα κυρίως με την ικανότητα για κριτική σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό, τα «παλιά βασικά», που δημιουργούσαν ανθρώπους που ήταν δέκτες των γεγονότων και γνώστες των κανόνων και των συμβάσεων, μπορούν να αποκτήσουν νόημα μόνο αν συνδυαστούν με τα «νέα βασικά», που δημιουργούν άτομα συνεργάσιμα, κριτικά σκεπτόμενα και ικανά για επικοινωνία σε ποικίλα περιβάλλοντα. Μόνο τα «νέα βασικά» ή ο νέος αυτός γραμματισμός (new literacy), καλύτερα, μπορεί να δώσει στον σημερινό πολίτη την ικανότητα να προσαρμόζεται εύκολα στα νέα δεδομένα, να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, να συλλέγει και να επεξεργάζεται πληροφορίες, να χρησιμοποιεί τα νέα μέσα που του παρέχει η τεχνολογία και να αντιλαμβάνεται πώς οι παγκόσμιες αλλαγές επηρεάζουν τη δική του πραγματικότητα. Το ζήτημα, επομένως, που προκύπτει είναι πώς το σχολείο συντελεί ή μπορεί να συντελέσει προς την κατεύθυνση αυτή. Το New Basics Project του Queensland αποτελεί μία προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση.



Το New Basics Project άρχισε να τίθεται σε εφαρμογή σε 38 σχολεία το 2000 (για τέσσερα σχολικά χρόνια) και σε άλλα 21 την επόμενη χρονιά. Τα σχολεία επιλέχθηκαν-αν και δεν φημίζονταν για τις υψηλές επιδόσεις των μαθητών τους- επειδή σε αυτά οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονταν ικανοποιητικά με τους μαθητές, τους γονείς τους και τα άλλα μέλη της κοινότητας. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονίσουμε τον αντίκτυπο που είχε το πρόγραμμα, εκτός από τα σχολεία που το εφάρμοσαν, σε άλλα σχολεία και εκπαιδευτικούς. Κάποια από τα σχολεία που το εφάρμοσαν συνέχισαν το 2008 τα Rich Tasks του New Basics Project. Επιπλέον, πολλά σχολεία ανέπτυξαν τα λεγόμενα Blueprints που, όπως τα Rich Tasks, δίνουν τη δυνατότητα σύνδεσης με τον κόσμο, αλλά προσφέρουν ακόμα μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής στους εκπαιδευτικούς.

2.2 Οι βασικές κατηγορίες οργάνωσης του προγράμματος

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του προγράμματος, είναι χρήσιμο να αναφερθούμε στις τέσσερις κατηγορίες γύρω από τις οποίες αυτό οργανώθηκε:

α. Δρόμοι ζωής και κοινωνικό μέλλον (life pathways and social futures)

Θέτει το ερώτημα «ποιος είμαι και πού πηγαίνω;» Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στις πρακτικές εκείνες που οι μαθητές χρειάζονται για να επιτύχουν σε έναν κόσμο που αλλάζει συνεχώς. Έχει ως στόχο να κατανοήσουν οι μαθητές τους εαυτούς τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους, να ανακαλύψουν τις φυσικές και πνευματικές τους ικανότητες και να συνειδητοποιήσουν από πού προέρχονται και πού θέλουν να πάνε.

β. Ενεργοί πολίτες (active citizenship)

Στη κατηγορία αυτή κεντρική θέση κατέχει το ερώτημα «ποια είναι τα δικαιώματα των μαθητών στις κοινότητες, τους πολιτισμούς και τις οικονομίες;». Το New Basics Project στοχεύει στη συγκρότηση ατόμων που έχουν ενεργητικό ρόλο μέσα στην κοινωνία.

γ. Πολυγραμματισμοί και επικοινωνιακά μέσα (multiliteracies and communications media)



Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στις τεχνολογίες της επικοινωνίας, που κάνουν χρήση πολλαπλών σημειωτικών συστημάτων και αλλάζουν ακόμη και τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα παραδοσιακά μέσα. Αυτό που προβλέπει για τους μαθητές είναι να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα, νέα και παλιά, για να λύσουν πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους ζωή. Στο πλαίσιο αυτό, ο γραμματισμός και η αριθμητική δεν είναι ξεκομμένες δραστηριότητες ή δεξιότητες, αλλά διαπλέκονται μέσα από νέες πρακτικές. Για παράδειγμα, για να διαβάσει κανείς ή να κατασκευάσει μία ιστοσελίδα απαιτείται ο γραμματισμός του έντυπου, ο οπτικός γραμματισμός, ο ακουστικός και μουσικός γραμματισμός κλπ.

δ. Περιβάλλοντα και τεχνολογίες (environments and technologies)

Η κατηγορία αυτή βασίζεται στην υπόσχεση ότι το περιβάλλον και οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούμε για να το διαχειριστούμε, μπορούν να μελετηθούν και να γίνουν κατανοητά, μέσα από την εμπλοκή μας σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας. Έτσι, δίνεται στους μαθητές η ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν γνώσεις από διάφορους τομείς για να εξετάσουν το φυσικό κόσμο που τους περιβάλλει, να τον περιγράψουν, να τον αναλύσουν και να σταθούν κριτικά απέναντί του.

Το κάθε σχολείο που εφαρμόζει το New Basics αποτελεί μία κοινότητα μάθησης που εμφανίζει με σαφήνεια στο πρόγραμμά της τις τέσσερις παραπάνω κατηγορίες. Σε ένα τέτοιο σχολείο οι μαθητές και οι γονείς γνωρίζουν και αποδίδουν αξία στον τρόπο αξιολόγησης, ενώ είναι σε θέση κάθε στιγμή να ξέρουν τί προβλέπεται για το επόμενο στάδιο. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των σχολείων του προγράμματος είναι το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τις κατάλληλες παιδαγωγικές μεθόδους. Επιπλέον, η σχολική κοινότητα έχει δεσμευτεί για την μεγιστοποίηση της χρήσης των ηλεκτρονικών μορφών επικοινωνίας και την χρήση της ιστοσελίδας του New Basics. Στην ιστοσελίδα του προγράμματος (<http://education.qld.gov.au/corporate/newbasics/>) εκτός από το πρόγραμμα σπουδών υπάρχει και άλλο συνοδευτικό υλικό που μπορεί να φανεί χρήσιμο στους



εκπαιδευτικούς, αλλά και σε όποιον ενδιαφέρεται να μελετήσει το συγκεκριμένο εγχείρημα.

2.3 Η παιδαγωγική προσέγγιση που προτείνει

Η παιδαγωγική προσέγγιση του New Basics Project (Productive Pedagogies) βασίζεται στην αυθεντική παιδαγωγική του Newmann. Είναι ένας τρόπος που δίνει στους δασκάλους τη δυνατότητα να επιλέξουν και να αναπτύξουν στρατηγικές, ανάλογες με το περιεχόμενο της διδασκαλίας και τους μαθητές τους και να καταλήξουν, έτσι, σε χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με αυτά. Μάλιστα, κινείται γύρω από τέσσερις άξονες:

α. Πνευματική ποιότητα (intellectual quality)

Το New Basics Project καλλιεργεί στην τάξη συνθήκες μάθησης που επιτρέπουν στα παιδιά να κατανοούν σε βάθος ό,τι τους διδάσκεται (deep understanding) και να συνδυάζουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους για να συνθέσουν, να εξηγήσουν ή να ερμηνεύσουν (higher-order thinking). Παράλληλα, συνειδητοποιούν ότι η γνώση δεν συγκροτείται απλώς από ένα σώμα πληροφοριών, αλλά κατασκευάζεται και, επομένως, υπόκειται σε κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές επιρροές (knowledge as problematic). Αυτό, βέβαια, δεν μπορεί να γίνει κατανοητό, παρά μόνο μέσα σε ένα κλίμα ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ μαθητών και μαθητών-δασκάλου (substantive conversation). Στο πλαίσιο αυτού του διαλόγου, απαραίτητη κρίνεται και η χρήση από τους δασκάλους της κατάλληλης μεταγλώσσας (metalanguage).

β. Δυνατότητα σύνδεσης (connectedness)

Η δυνατότητα σύνδεσης με πραγματικά ή υποθετικά προβλήματα που σχετίζονται με τον κόσμο των μαθητών (problem-based curriculum) και την προηγούμενη γνώση τους (background knowledge). Τα μαθήματα, οι δραστηριότητες και τα «tasks» καταφέρνουν να συνδέονται με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ζούνε οι μαθητές (connectedness to the world) και, παράλληλα, να ενσωματώνουν στοιχεία από πολλά γνωστικά πεδία (knowledge integration).



γ. Υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον (supportive classroom environment)

Πολλή σημαντική είναι και η δημιουργία στην τάξη ενός υποστηρικτικού πλαισίου μάθησης, όπου ο δάσκαλος συμπεριφέρεται ισότιμα σε όλους τους μαθητές, τους σέβεται και τους ενθαρρύνει να προσπαθούν (social support). Οι μαθητές, είτε δουλεύουν ατομικά είτε σε ομάδες, βρίσκονται στο επίκεντρο της διδακτικής διαδικασίας (student direction). Κατά τη διάρκεια του «μαθήματος» παρακολουθούν προσεκτικά και με ενθουσιασμό (academic engagement) και ρυθμίζουν μόνοι τους τη συμπεριφορά τους, χωρίς να είναι αναγκασμένοι να υπακούουν σε διαταγές ή τιμωρίες (self regulation). Ακόμη, γνωρίζουν κάθε φορά τα κριτήρια που πρέπει να τηρήσουν για να πετύχουν τον στόχο τους. Έτσι, για παράδειγμα, πριν γράψουν ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα τους έρχονται σε επαφή με τα χαρακτηριστικά αυτού του κειμενικού είδους.

δ. Αναγνώριση της διαφορετικότητας (recognition of difference)

Η αναγνώριση του διαφορετικού και η αποδοχή του από τους μαθητές είναι μία υπόθεση εξαιρετικά σημαντική. Το New Basics Project είναι ένα πρόγραμμα που φιλοδοξεί να δημιουργήσει ενεργούς πολίτες που συμμετέχουν στα κοινά (active citizenship), γνωρίζουν άλλους πολιτισμούς (cultural knowledge) και σέβονται όλους τους συνανθρώπους τους, ανεξάρτητα από τις όποιες διαφορές (πχ. στο γένος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, την κοινωνική θέση κλπ.). Ακριβώς για τον λόγο αυτό, προτείνει στα σχολεία να δημιουργήσουν κοινότητες μάθησης, στα πλαίσια των οποίων οι μαθητές δεν θα αντιμετωπίζονται μόνο ως άτομα, αλλά και ως μέλη μιας ομάδας (group identity), χωρίς αυτό, ωστόσο, να συνεπάγεται την ομοιογένειά τους. Σε αυτή την κοινότητα μάθησης θέση έχουν οι πρακτικές όλων των παιδιών (inclusivity), ενώ ο τρόπος διδασκαλίας που ακολουθείται είναι αφηγηματικός (narrative) (βιογραφίες, πολιτικά κείμενα, ιστορικά κλπ.).



2.4 Τα Rich Tasks: ένας διαφορετικός τρόπος εμπλοκής των μαθητών σε πρακτικές και ένας διαφορετικός τρόπος αξιολόγησης

Τα Rich Tasks είναι ουσιαστικά οι δραστηριότητες στις οποίες το πρόγραμμα εμπλέκει τους μαθητές, αλλά ταυτόχρονα συνιστούν και έναν διαφορετικό τρόπο αξιολόγησης. Ονομάστηκαν «Rich Tasks» και όχι απλώς «tasks», για να δηλωθεί ο πλούτος των πληροφοριών που παρέχουν για την επίδοση των μαθητών, ο πλούτος των κοινωνικών πρακτικών στις οποίες οι μαθητές εμπλέκονται και ο πλούτος της δουλειάς που παράγουν. Τα Rich Tasks βασίζονται κυρίως στις θεωρίες των John Dewey (project approach), Lev Vygotsky (zone of proximal development), Paulo Freire (problem-solving pedagogy) και Ted Sizer (the concept of demonstrations of mastery). Διανεμήθηκαν με μορφή βιβλίων στους δασκάλους των σχολείων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, προσφέροντας, έτσι, απαντήσεις σε πολλά από τα ερωτήματά τους. Οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να επιλέξουν, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των μαθητών τους, εκείνο το task που έκριναν καταλληλότερο. Περιορισμός δεν υπήρχε ούτε και στο χρόνο που θα διέθεταν για να το εφαρμόσουν. Όπως υποστηρίζεται στη σελίδα του προγράμματος, τα Rich Tasks άλλαξαν τις πρακτικές που ακολουθούσαν ως τότε οι δάσκαλοι και, παράλληλα, προσέφεραν έναν διαφορετικό μηχανισμό αξιολόγησης. Στο σημείο αυτό να τονίσουμε ότι το θέμα της αξιολόγησης είναι πολύ σημαντικό, αφού το σύστημα αξιολόγησης είναι αυτό που επηρεάζει τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς και στέλνει το μήνυμα του «τι πραγματικά μετράει». Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η συμβολή των Rich Tasks ως προς αυτό δεν θα πρέπει να αγνοείται. Τα Rich Tasks έδωσαν ένα μοντέλο για την αξιολόγηση των γνώσεων και των ικανοτήτων που αναπτύσσουν οι μαθητές, το οποίο διαφέρει από τα παραδοσιακά «tests» (literacy&numeracy), καθώς δεν εξάγει συμπεράσματα μόνο για την ποιότητα του προϊόντος, δηλαδή για το πόσο καλά τα πήγαν οι μαθητές στο συγκεκριμένο task, αλλά και για τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν για να το φέρουν εις πέρας.

Τα Rich Tasks αποτέλεσαν τον κρίκο που συνέδεσε, μέσα από την κατάλληλη βέβαια παιδαγωγική προσέγγιση, τους μαθητές με τους στόχους του προγράμματος. Για τον λόγο αυτό, η πετυχημένη εφαρμογή τους αποτελεί προϋπόθεση για τη



συμμετοχή των μαθητών στη νέα τάξη πραγμάτων. Με βάση το μοντέλο των Rich Tasks, οι μαθητές εμπλέκονται σε πραγματικά προβλήματα που έχουν αξία και έξω από το πλαίσιο του σχολείου. Αντλούν από την ιστορία, την επιστήμη, τα μαθηματικά, την οικονομία κλπ., κάνουν αυτόνομη δημιουργική εργασία, παίρνουν ρεαλιστικές αποφάσεις, ασχολούνται με θέματα που τους ενδιαφέρουν, λαμβάνουν αποφάσεις ως σκεπτόμενοι πολίτες. Καλούνται να αναγνωρίσουν ένα πρόβλημα, να το αναλύσουν και να προτείνουν τρόπους για την αντιμετώπισή του. Στην προσπάθειά τους να το λύσουν, χρησιμοποιούν γνώσεις από διάφορα πεδία, «συνδέονται» με τον έξω κόσμο και μετέχουν σε «παιχνίδια» και κοινωνικές πρακτικές με νόημα. Οι πρακτικές αυτές σχετίζονται με την οικονομική ζωή, τους χώρους εργασίας, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κλπ. Κάποιες από αυτές συνδέονται με τη νέα εποχή, ενώ άλλες είναι πιο παραδοσιακές, κάποιες προϋποθέτουν ορισμένες δεξιότητες, ενώ άλλες είναι μίξη παλιών και νέων δεξιοτήτων.

Τα Rich Tasks καταφέρνουν, σύμφωνα με τους σχεδιαστές του προγράμματος, να συνδέσουν τους μαθητές με πεδία γνώσης και «discourses» (high-stakes discourses) και, έτσι, να τους κάνουν ικανούς να αντιμετωπίζουν προβλήματα και να κατανοούν, ερευνούν και ερμηνεύουν τον κόσμο τους. Προϋπόθεση γι' αυτό, βέβαια, είναι να έχουν οι μαθητές την κατάλληλη υποστήριξη και καθοδήγηση από τους δασκάλους τους. Οι μαθητές, δηλαδή, είναι «εργάτες» (student as worker) που χρειάζονται κάποιον ειδικό για να τους κατευθύνει και να τους στηρίζει. Τον ρόλο του ειδικού καλείται τώρα να παίξει ο εκπαιδευτικός, έχοντας, όμως στα χέρια του ένα πολύτιμο εργαλείο, τα Rich Tasks. Εκτός από τη βοήθεια που παρέχουν σε εκπαιδευτικούς και μαθητές τα Rich Tasks προσφέρουν, ταυτόχρονα, στις κοινότητες των μαθητών εγγύηση για την επιτυχία τους στα New Basics. Με άλλα λόγια, οι κοινότητες των μαθητών που έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία τα Rich Tasks αισθάνονται ασφαλείς, δεδομένου ότι οι μαθητές μπορούν να καταλαβαίνουν τον κόσμο γύρω τους, να συνειδητοποιούν τη δική τους θέση μέσα σε αυτόν και να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις του μέλλοντος.

Όπως αναφέρεται στη σελίδα του προγράμματος, ένα Rich Task:

- είναι μία ολοκληρωμένη πνευματική, γλωσσική, κοινωνική και πολιτιστική πρακτική
- αντιπροσωπεύει ένα εκπαιδευτικό αποτέλεσμα αυταπόδεικτης και ουσιαστικής πνευματικής ουσίας και εκπαιδευτικής αξίας (represents an educational outcome of demonstrable and substantive intellectual substance and educational value)
- είναι διεπιστημονικό
- στηρίζεται σε μία σειρά από λειτουργικά πεδία γνώσης
- προσλαμβάνει γνώσεις και δεξιότητες
- είναι βασισμένο σε πρόβλημα (problem-based)
- συνδέει με τον κόσμο πέρα από την τάξη
- έχει αξία για τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους ενδιαφερόμενους φορείς της κοινότητας
- έχει επαρκές νοητικό, γνωστικό και αναπτυξιακό βάθος και εύρος για να οδηγήσει σε «άνοιγμα» του σχολείου
- δίνει τη δυνατότητα ευελιξίας στα σχολεία για να απευθυνθούν στο τοπικό πλαίσιο (local context)
- απαιτεί δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευτικών

Το πρόγραμμα προτείνει διαφορετικά Rich Tasks στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση από εκείνα που προτείνονται για την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτό είναι και το μοναδικό σημείο που υπάρχει διαφοροποίηση, καθώς η φιλοσοφία του προγράμματος είναι κοινή για τις δύο αυτές βαθμίδες. Σε κάθε task γίνεται μία σύντομη αναφορά, προκειμένου αυτό να γίνει κατανοητό και στη συνέχεια δίνονται οι πηγές που οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν. Μάλιστα, όσον αφορά τις πηγές, ακολουθείται η ίδια δομή για όλα τα Rich Tasks και για τις δύο βαθμίδες. Πιο αναλυτικά, οι πηγές διακρίνονται σε α. επαγγελματικές οργανώσεις και χρήσιμες επαφές που θα μπορούσαν να παρέχουν πληροφορίες για το θέμα του Rich Task, β. άλλες ιστοσελίδες και γ. μη διαδικτυακές πηγές (πχ. βιβλία, βίντεο). Για κάθε μία επαφή, σε οποιαδήποτε από τις τρεις κατηγορίες και αν ανήκει,



υπάρχει ένα συνοδευτικό κείμενο μικρής έκτασης, ώστε να είναι κατανοητό το περιεχόμενό της και η κατεύθυνση προς την οποία οι μαθητές θα μπορούσαν ενδεχομένως να την αξιοποιήσουν. Φυσικά υπάρχει και πληθώρα άλλων πληροφοριών για να διευκολυνθεί η δουλειά του εκπαιδευτικού.

Η παρούσα μελέτη, όπως αναφέρθηκε ήδη, εστιάζει στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση του Queensland. Στη συνέχεια, λοιπόν, θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στα Rich Tasks που προτείνονται από το πρόγραμμα για την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και θα παραθέσουμε σε γενικές γραμμές τις κατευθύνσεις, όπως αυτές δίνονται από τους σχεδιαστές του.

1. Επιστήμη και Ηθική (Science and Ethics Confer)

Οι μαθητές θα εντοπίσουν, θα διερευνήσουν και θα κρίνουν μία βιοτεχνολογική διεργασία. Θα προσδιορίσουν τις επιστημονικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν και τις δεοντολογικές αρχές που σχετίζονται με αυτήν. Χρησιμοποιώντας αυτές τις πληροφορίες θα προετοιμάσουν προσυεδριακό υλικό για ένα διεθνές συνέδριο όπου επιλεγμένοι ομιλητές θα μιλήσουν για τον τομέα τους. Θα επιλέξουν έξι ομιλητές θα τους προσκαλέσουν και για καθέναν από αυτούς θα γράψουν μία περίληψη (150-200 λέξεων), όπου θα εξηγούν γιατί είναι διαπρεπείς στο πεδίο τους και πώς θα συμβάλλουν με την ομιλία τους στο συνέδριο. Αρχικά οι μαθητές θα δουλέψουν μόνοι τους αλλά μετά μπορούν να εργαστούν και σε ομάδες. Χρονικό όριο δεν τίθεται από το πρόγραμμα. Έμφαση θα δοθεί στη βαθιά κατανόηση και γνώση της χρήσης της γλώσσας σε σχέση με ορισμένους παράγοντες (style, tenor and intention).

Πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task:

- επίσημη αλληλογραφία
- εισαγωγή-σύσταση ενός προσώπου σε κοινό
- πρόγραμμα για συνέδριο



- έρευνα και συλλογή δεδομένων
- πρακτικές στο εργαστήριο (laboratory practices) για την ακριβή γνώση μιας σειράς επιστημονικών τεχνικών
- οργάνωση ιδεών και δεδομένων
- περίληψη
- διαχείριση χρόνου (time management)
- κατανόηση βιολογικών και χημικών δομών και συστημάτων
- κατανόηση ζητημάτων δεοντολογίας και αρχών

2. Βελτίωση της ευημερίας στην κοινότητα (Improving Wellbeing in the Community)

Στο πλαίσιο αυτού του rich task οι μαθητές θα δουλέψουν με την τοπική κοινότητα για να βελτιώσουν μία όψη της ζωής της. Θα οργανώσουν ένα σχέδιο, το οποίο θα τροποποιήσουν αν χρειαστεί, θα το εφαρμόσουν και θα προβληματιστούν για την επιτυχία της προσπάθειάς τους. Θα προβληματιστούν για το τι σημαίνει ευημερία για τους κατοίκους του Queensland (ο όρος σημαίνει κάτι παραπάνω από σωματική υγεία και καλή διαβίωση), θα έρθουν σε επαφή με την τοπική κοινότητα, θα αναπτύξουν δραστηριότητες και υπηρεσίες για να «βελτιώσουν την ευημερία», θα σχεδιάσουν, θα συνεργαστούν, θα εκτιμήσουν και θα επιλύσουν προβλήματα.

Οι κυριότερες πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task σχετίζονται με:

- την έννοια της αλληλεξάρτησης
- την έννοια του αλτρουισμού



- την ανάπτυξη σχεδίου δράσης
- την αξιολόγηση και επίλυση προβλημάτων
- τη διαχείριση σχεδίου (ανάλυση, σχεδιασμός, διαβούλευση, αξιοποίηση ανθρώπινων και άλλων πόρων)

3. Το δομημένο περιβάλλον: σχεδιάζοντας μία κατασκευή (The Built Environment: Designing a Structure).

Εδώ απαιτείται από τους μαθητές να προσδιορίσουν τις ανάγκες του πελάτη και να τις λάβουν υπόψη τους, μαζί και με άλλους παράγοντες (προϋπολογισμός, κλίμα, πολιτισμός, αισθητική, μέθοδοι κατασκευής, υλικά) στην προετοιμασία του σχεδιασμού μίας κατασκευής (ενδεχομένως η ανάγκη για το σχεδιασμό να έχει προκύψει από το προηγούμενο rich task). Θα καταγράψουν τις παραμέτρους του σχεδιασμού και το σκεπτικό τους. Έπειτα θα χωριστούν σε ομάδες και κάθε ομάδα θα επιλέξει μία κατασκευή, για να εργαστούν από κοινού πάνω σε αυτήν. Για την επιλεγμένη κατασκευή θα κάνουν εκτιμήσεις για την ποσότητα και το κόστος της (quantity survey, cost estimates).

Οι κυριότερες πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task έχουν να κάνουν με:

- την ανάλυση των αναγκών των πελατών
- την κοστολόγηση (οικονομικά μαθηματικά)
- την εκτίμηση ποσοτήτων
- την μέτρηση
- το περιβάλλον



- την αναγνώριση των ιδεών των άλλων
- την διαπραγμάτευση σε μια ομάδα
- τη γνώση και χρήση των συμβάσεων και των τεχνικών ενός κτιρίου
- την κλίμακα σχεδίασης
- κείμενο σχεδιασμού (design brief)
- εξηγήσεις για την πολιτιστική και αισθητική καταλληλότητα της κατασκευής
- δικαιολόγηση των σχεδιαστικών αποφάσεων
- τη μετεγγραφή πληροφοριών από μία μορφή σε μία άλλη
- την κατανόηση βασικών εννοιών της μηχανικής (πχ. αντοχή υλικών, εξισορρόπηση δυνάμεων)
- την κατανόηση της επίδρασης του κλίματος, των καιρικών συνθηκών, των συνθηκών διαβίωσης κλπ.
- τη γλώσσα της αρχιτεκτονικής
- την οπτικοποίηση (visualizing)

4. Αυστραλιανή Εθνική Ταυτότητα (Australian National Identity)

Μέσα από τη δημιουργία, την παραγωγή και την παρουσίαση ενός ντοκιμαντέρ (στοιχεία από docudrama) που ενσωματώνει πληροφορίες από έρευνα και συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με ανθρώπους με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, οι μαθητές θα επιδείξουν γνώση και κατανόηση των διαφορετικών επιρροών και οπτικών που έχουν να κάνουν με την εθνική τους ταυτότητα. Η έρευνά τους θα εξετάζει το θέμα της εθνικής ταυτότητας λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες



γεωγραφικούς, ιστορικούς, διεθνείς, πολιτικούς. Το ντοκιμαντέρ θα έχει διάρκεια 15 με 30 λεπτά και θα επικεντρώνεται σε ζητήματα εθνικής ταυτότητας. Θα περιλαμβάνει αποσπάσματα ή πληροφορίες από τις συνεντεύξεις και θα αξιοποιεί τις γνώσεις που θα έχουν προκύψει από την έρευνα. Η αξία του θα είναι τεχνική και καλλιτεχνική.

Οι βασικότερες πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task σχετίζονται με:

- τη δημιουργία φιλμ
- τις τεχνικές της συνέντευξης
- την καταγραφή δεδομένων
- τις διαδικασίες επιλογής, ιεράρχησης, ανάλυσης και σύνθεσης
- τη διάκριση πηγών
- την εξειδικευμένη έρευνα

5. Ατομικό πρόγραμμα επαγγελματικής εξέλιξης (Personal Career Development Plan)

Οι μαθητές θα παρουσιάσουν ένα ατομικό σχέδιο σταδιοδρομίας (διάρκεια δέκα χρόνια). Θα περιγράψουν τα χαρακτηριστικά μίας σειράς επιλογών εργασίας και τις προσδοκίες τους. Θα εκτιμήσουν τις δυνατότητες και τα συμφέροντά τους. Η εργασία τους για το συγκεκριμένο rich task θα κινηθεί γύρω από τρεις άξονες: α. κατηγορίες απασχόλησης και ευκαιρίες κατάρτισης, β. πλεονεκτήματα και καθορισμός στόχων, σε συνάρτηση με τις τοπικές και παγκόσμιες οικονομίες και γ. παρουσίαση ιδεών. Εργαζόμενοι θα μιλήσουν στους μαθητές για το πώς



υποβάλλουμε αίτηση, πώς προετοιμάζουμε το βιογραφικό μας και για τις δεξιότητες που απαιτούνται σε μία συνέντευξη. Οι μαθητές θα αξιοποιήσουν το διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και θα πραγματοποιήσουν συνεντεύξεις και επισκέψεις, προκειμένου να πετύχουν το στόχο τους.

Πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task:

- συμβουλευτικές υπηρεσίες
- στρατηγικές για αποφυγή επαγγελματικών απογοητεύσεων
- σχεδιασμός στόχων
- αξιοποίηση των δομών και οργανισμών στήριξης
- προσδιορισμός ευκαιριών για προσωπική εξέλιξη (self-development)
- περιγραφή εαυτού (describing self)
- γλώσσα των επιχειρήσεων και της απασχόλησης (language of business and employment)
- παρουσιάσεις με διαγράμματα και χρονοδιαγράμματα
- γράψιμο των πιο σημαντικών

6. Opinion-making Oracy

Οι μαθητές θα πραγματοποιήσουν ομιλίες (διάρκεια ομιλίας δέκα περίπου λεπτά) για ένα θέμα εθνικής ή διεθνούς σημασίας, σε τρία διαφορετικά ακροατήρια. Το θέμα θα το επιλέξουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και μπορεί να είναι νομικό, πολιτικό, πολιτιστικό, οικονομικό, θρησκευτικό, περιβαλλοντικό κλπ. Το πρώτο τους ακροατήριο θα είναι εθνικό ή διεθνές, το δεύτερο πιο τοπικό και το τρίτο πιο γενικό. Έπειτα θα

προσαρμόσουν τα δύο-τρία λεπτά της ομιλίας τους που προορίζεται για το πρώτο ακροατήριο για καθένα από τα άλλα δύο ακροατήρια και θα εστιάζουν στα στοιχεία που διαφοροποιούν τον έναν λόγο από τον άλλο. Το rich task θα κινηθεί γύρω από τέσσερις άξονες: α. επιλογή ενός θέματος που έχει εθνική και διεθνή σπουδαιότητα και προσωπικό ενδιαφέρον, β. ανάλυση ομιλιών από διάφορα forums, γ. έρευνα στο επιλεγμένο θέμα και στα forums που θα παρουσιαστεί, δ. έρευνα στην προετοιμασία ομιλίας και στην παρουσίαση.

Πρακτικές στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές στο πλαίσιο του rich task:

- γνώσεις από διάφορα επιστημονικά πεδία
- ανάλυση θεμάτων που ενδιαφέρουν
- παρουσίαση σε ακροατήριο
- ομιλία σε διαφορετικά ακροατήρια
- απομνημόνευση λόγου
- παροχή πληροφοριών
- υποστήριξη με αποδείξεις μίας θέσης
- γλώσσα πειθούς

7. Pi in the sky / The Shape We' re In/ [The Shape of Things to come](#)

Εδώ προτείνονται εναλλακτικά από το New Basics τρία rich tasks, για να επιλέξει ο εκπαιδευτικός αυτό που θέλει περισσότερο. Και τα τρία αφορούν πρωτίστως την εμπλοκή των παιδιών με τα μαθηματικά, τη φυσική και την αστρονομία, για το λόγο αυτό δεν θα επεκταθούμε περισσότερο στην παρούσα μελέτη.



8. Διεθνές Εμπόριο (International Trade)

Οι μαθητές, αξιοποιώντας τις γνώσεις τους για τον τρόπο που πραγματοποιούνται οι διεθνείς εμπορικές συναλλαγές και αναγνωρίζοντας τις ανάγκες και τις επιθυμίες άλλων πολιτισμών, θα παρουσιάσουν μία λεπτομερή ανάλυση μιας ευκαιρίας για εξαγωγή (an export opportunity). Θα εκμεταλλευτούν τις δεξιότητές τους σε μία γλώσσα εκτός της αγγλικής και με την υποστήριξη της κατάλληλης βιβλιογραφίας θα πραγματοποιήσουν μία ομιλία, προκειμένου να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία για εξαγωγή. Το rich task θα κινηθεί γύρω από τα εξής: α. βασικές οικονομικές αρχές, χρήματα, ανταλλαγή, εμπόριο, β. γλώσσα του εμπορίου, γ. η αγορά της Αυστραλίας εξάγει: κανονισμοί, πλεονεκτήματα, δ. εμπορικοί εταίροι της Αυστραλίας: γλώσσα και πολιτικο-οικονομικό υπόβαθρο, ε. γράφοντας διαφημιστικά έντυπα και ομιλία.

Οι πιο σημαντικές πρακτικές που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την παρούσα μελέτη έχουν να κάνουν με:

- τη χρήση άλλης γλώσσας, πλην της αγγλικής
- την πειθώ στον προφορικό και γραπτό λόγο, χωρίς διαστρέβλωση της αλήθειας
- το λόγο των επιχειρήσεων και του εμπορίου (discourse of business and trade)
- το οικονομικό πρόβλημα
- την ψυχολογία της διαφήμισης
- την κατανόηση οικονομικών στοιχείων



3. Ανάλυση

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν, αρχικά, οι γνώσεις για τον κόσμο και οι γνώσεις για τη γλώσσα που το New Basics επιδιώκει να καλλιεργήσει στους μαθητές. Στη συνέχεια, θα διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η γλώσσα και η σημείωση από το πρόγραμμα. Εστίαση, ακόμη, θα υπάρξει στον τρόπο με τον οποίο πραγματώνονται σε επίπεδο διδασκαλίας όλα όσα το New Basics προτείνει, καθώς αυτό θα οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με το είδος των μαθητών και των διδασκόντων που το πρόγραμμα προϋποθέτει αλλά και φιλοδοξεί να κατασκευάσει.

3.1 Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα

Στο σημείο αυτό της ανάλυσης εξετάζονται οι γνώσεις για τον εξωτερικό κόσμο που προτείνονται από το πρόγραμμα, καθώς και οι αξίες, οι στάσεις και τα πρότυπα που προωθούνται, προκειμένου να εφοδιαστούν οι μαθητές με τις γνώσεις αυτές.

Οι αλλαγές που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια και συνιστούν τα χαρακτηριστικά μίας νέας εποχής αναλύονται από το πρόγραμμα και μάλιστα δεν αντιμετωπίζονται ως εμπόδια, αλλά ως δυναμικά ρεύματα που έχουν δημιουργήσει μία νέα οικονομική, εργασιακή, γλωσσική και επικοινωνιακή τάξη πραγμάτων. Η νέα αυτή τάξη πραγμάτων μεταβάλλει τις ισχύουσες γνώσεις και πρακτικές και αποτελεί για το σχολείο αντικείμενο μελέτης και κριτικής ανάλυσης. Το New Basics προετοιμάζει όσο το δυνατόν καλύτερα τους μαθητές για τις νέες οικονομίες (βλ. Rich Task 8) και ταυτόχρονα τους κάνει ικανούς να τις αποφυσικοποιούν και να τις αντιμετωπίζουν κριτικά. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, οι μαθητές εμπλέκονται σε πρακτικές που συνδέονται με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ζούνε (η έννοια της σύνδεσης, «connectedness», που αναφέρθηκε και προηγουμένως) και ενσωματώνουν στοιχεία από πολλά γνωστικά πεδία (knowledge integration). Έτσι, αποκτούν γνώσεις από διάφορους τομείς, συμμετέχουν στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα του σχολείου και της κοινότητάς τους (βλ. Rich Task 2) και



μαθαίνουν να βλέπουν τις καταστάσεις μέσα από τα μάτια των άλλων. Αυτή η πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική θεώρηση του κόσμου (βλ. Rich Task 8), καθώς και η γενικότερη τάση εξωστρέφειας που προωθεί το πρόγραμμα επιδιώκουν να διευρύνουν τους ορίζοντες των παιδιών και να διαφοροποιήσουν τον τρόπο που αντικρίζουν την πραγματικότητα. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην καλλιέργεια της ικανότητας των μαθητών να αντιλαμβάνονται τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στους χώρους εργασίας (βλ. Rich Task 5) και τις διαφορετικές κοινωνικές σχέσεις που επικρατούν εκεί ([learning about and preparing for new worlds of work](#)). Οι σύγχρονοι εργαζόμενοι, για να είναι παραγωγικοί και αποδοτικοί στη δουλειά τους, χρειάζονται εκτός από τις βασικές δεξιότητες και κάποιες νέες, όπως ικανότητα στη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, ικανότητα ανάληψης πρωτοβουλιών και κριτική σκέψη. Αναπτύσσοντας κριτική ικανότητα οι μαθητές του New Basics αντιλαμβάνονται τη μη ιδεολογική ουδετερότητα του κόσμου, στέκονται κριτικά απέναντι στο συνεχώς μεταβαλλόμενο τοπίο και παράλληλα σχεδιάζουν τη δική τους θέση μέσα σε αυτό ([developing initiative and enterprise](#)).

Με το New Basics η σχολική τάξη τοποθετείται στο παγκόσμιο χωριό και οι μαθητές εξασκούνται για ένα μέλλον σε έναν κόσμο ανασφαλή. Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε ήδη, μία από τις τέσσερις κατηγορίες γύρω από τις οποίες οργανώθηκε το πρόγραμμα είναι «οι δρόμοι ζωής και κοινωνικό μέλλον». Οι σχεδιαστές του προγράμματος ήθελαν να εξασφαλίσουν ότι οι μαθητές θα έρθουν αντιμέτωποι με την ποικιλότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη κοινωνία, θα προετοιμαστούν για το αύριο ([living in and preparing for diverse family relationship](#)), θα μάθουν να συνεργάζονται ([collaborating with peers and others](#)), να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να προσεγγίζουν θέματα που σχετίζονται με την ψυχική και σωματική υγεία ([maintaining health and care of the self](#)).

Μέσω των Rich Tasks οι μαθητές συναλλάσσονται με όρους, όπως «τοπικό», «εθνικό», «διεθνικό» και προβληματίζονται για παγκόσμια προβλήματα αλλά και για τις επιδράσεις που αυτά μπορεί να έχουν σε τοπικό επίπεδο. Το πρόγραμμα φιλοδοξεί να γεφυρώσει το «micro» με το «macro», το «τοπικό» με το «παγκόσμιο».



Μάλιστα δεν εκλαμβάνει τη σχέση αυτή ως δεδομένη, αφού αναφέρει ότι αυτή είναι διαφορετική για κάθε χώρα. Με άλλα λόγια, στόχος του προγράμματος φαίνεται πώς είναι να κατακτήσουν τα παιδιά έναν τοπικο-παγκόσμιο (glocalised literacy), θα λέγαμε, γραμματισμό. Ο γραμματισμός αυτός δεν περιορίζεται στο τοπικό πλαίσιο των μαθητών, αλλά προσεγγίζει το παγκόσμιο και στέκεται κριτικά απέναντι στα όποια ζητήματα, ψάχνοντας να βρει τι κρύβεται πίσω από αυτά.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των παγκόσμιων ζητημάτων που προσεγγίζουν είναι αυτό του περιβάλλοντος. Δίνεται μεγάλη σημασία να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη μιας αρμονικής σχέσης ανάμεσα στο φυσικό περιβάλλον και το περιβάλλον που ο άνθρωπος δημιουργεί (βλ. Rich Task 3). Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που διαπραγματεύονται θέματα που έχουν να κάνουν με το περιβάλλον. Το πρόγραμμα θέλει να διαμορφώσει πολίτες ενήμερους, υπεύθυνος, ευαισθητοποιημένους κοινωνικά και με οικολογική συνείδηση. Τα θέματα μάλιστα που τους απασχολούν προσεγγίζονται πολύ ευρύτερα και συνδέονται με παράγοντες κοινωνικούς και πολιτικούς, προκειμένου να επιτευχθεί η επιστημονική κατανόηση του κόσμου (developing a scientific understanding of the world). Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές έρχονται σε επαφή και με έννοιες της χημείας, της φυσικής, της γεωλογίας, της βιολογίας, των μαθηματικών και της στατιστικής (βλ. Rich Task 7).

Όπως προκύπτουν από τα παραπάνω, οι βασικότερες γνώσεις για τον κόσμο και οι στάσεις που επιδιώκεται να καλλιεργηθούν από το πρόγραμμα σχετίζονται με τα εξής:

- νέα τάξη πραγμάτων και κριτική αντιμετώπισή της
- γνώσεις από διάφορα γνωστικά πεδία
- πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική θεώρηση του κόσμου- τάση εξωστρέφειας
- εργασιακός χώρος- νέες οικονομίες
- ποικιλότητα της σύγχρονης κοινωνίας- σύνδεση με τη σύγχρονη ζωή
- παγκόσμια ζητήματα-τοπικο-παγκόσμιος γραμματισμός



Κάναμε λόγο για τις γνώσεις για τον κόσμο που προτείνονται από το πρόγραμμα, καθώς και για τις αξίες, τις στάσεις και τα πρότυπα που προωθούνται. Επειδή, όμως, η παρούσα μελέτη διερευνά πρωτίστως την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο σχολείο, διερωτάται κανείς πώς οι ΤΠΕ συνδέονται με όλα τα παραπάνω. Όπως αναφέρθηκε, το New Basics προκρίνει την ενασχόληση των παιδιών με σημαντικά ζητήματα που απασχολούν τις σύγχρονες κοινωνίες, όπως το εργασιακό πεδίο (βλ. Rich Task 5) και το περιβάλλον (βλ. Rich Task 3). Με τα ζητήματα αυτά οι μαθητές έρχονται αντιμέτωποι στην καθημερινότητά τους και πολύ περισσότερο θα κληθούν να τα αντιμετωπίσουν ως ενεργοί μελλοντικοί πολίτες (active citizenship). Στα ζητήματα αυτά εντάσσονται και τα τεχνολογικά μέσα, καθώς μία ακόμη από τις κατηγορίες γύρω από τις οποίες οργανώθηκε το πρόγραμμα είναι «πολυγραμματισμοί και επικοινωνιακά μέσα». Οι ΤΠΕ για το New Basics συνδέονται άρρηκτα με την κοινωνία και αποτελούν πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί. Πέρα, όμως, από τις συγκεκριμένες γνώσεις για τον κόσμο που σχετίζονται με την τεχνολογία, οι ΤΠΕ αποτελούν πηγή άντλησης και αξιοποίησης πληροφοριών, μέσο για να ερευνήσουν οι μαθητές τον κόσμο και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που συναντούν στην καθημερινή τους ζωή. Σε κάθε rich task άλλωστε, όπως είδαμε, υπάρχει μία πληθώρα ιστοσελίδων για να επισκεφτεί ο μαθητής και να συλλέξει τα στοιχεία που κάθε φορά χρειάζεται. Οι μαθητές, δηλαδή, συλλέγουν και επεξεργάζονται πληροφορίες, χρησιμοποιούν συνειδητά τα νέα μέσα που τους παρέχει η τεχνολογία και αντιλαμβάνονται πώς οι παγκόσμιες αλλαγές επηρεάζουν τη δική τους πραγματικότητα (βλ. Rich tasks 4&8).

Ως προς τον τρόπο που οι ΤΠΕ συνδέονται με το πεδίο των γνώσεων, καταλήξαμε ότι οι ΤΠΕ αποτελούν:

- πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί
- μέσο για να ερευνήσουν οι μαθητές τον κόσμο και να αποκτήσουν εξωστρέφεια
- μέσο για την αντιμετώπιση προβλημάτων



3.2 Γνώσεις για τη γλώσσα

Εκτός όμως από τις γνώσεις για τον κόσμο σε ένα πρόγραμμα, όπως είναι αναμενόμενο, αναπλαισιώνονται γνώσεις για τη γλώσσα και γλωσσολογικές θεωρίες. Στο σημείο αυτό της ανάλυσης θα προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε τις προτάσεις των σχεδιαστών του New Basics ως προς την επιδιωκόμενη καλλιέργεια της μεταγλώσσας στα παιδιά αλλά και τον τρόπο που οι ΤΠΕ συντελούν στην απόκτηση αυτής.

Το New Basics Project προτείνει ένα κλίμα ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ μαθητών και μαθητών-εκπαιδευτικού (substantive conversation). Στο πλαίσιο αυτού του διαλόγου απαραίτητη κρίνεται και η χρήση από τον εκπαιδευτικό της κατάλληλης μεταγλώσσας (metalanguage), δηλαδή μιας γλώσσας που θα του επιτρέπει να μιλάει για τη γλώσσα. Αρχικά, οι δημιουργοί του New Basics Project εξηγούν (explanation) τι είναι μεταγλώσσα και ποιες διαβαθμίσεις μπορεί αυτή να παρουσιάζει. Κάνουν, λοιπόν, διάκριση σε υψηλή (*high metalanguage*) και χαμηλή (*low metalanguage*) μεταγλώσσα. Η επιλογή υψηλής μεταγλώσσας συνεπάγεται μεγάλη συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουν τα γραπτά και τα προφορικά κείμενα, για το λεξιλόγιο (vocabulary), για τις δομές (semantics/genre), για το πώς οι λόγοι (discourses) και οι ιδεολογίες (ideologies) δουλεύουν στην ομιλία και στο γράψιμο (συνειδητή χρήση μεταγλώσσας). Όταν η χρήση μεταγλώσσας είναι χαμηλή η συζήτηση αυτή είναι πιο περιορισμένη και δίνεται έμφαση σε δραστηριότητες βασισμένες στο κείμενο.

Έπειτα περιγράφεται στο πρόγραμμα η διαφορά που συνεπάγεται η διάκριση υψηλής-χαμηλής μεταγλώσσας στον ρόλο του εκπαιδευτικού και στο μάθημα, γενικότερα. Όταν έχουμε χαμηλή χρήση μεταγλώσσας ο εκπαιδευτικός δεν σταματά για να σχολιάσει τον τρόπο που χρησιμοποιείται η γλώσσα από τον ίδιο και τους μαθητές, τακτική που ακολουθεί συνειδητά όταν χρησιμοποιεί υψηλή μεταγλώσσα. Μπορεί βέβαια να υπάρξει και η ενδιάμεση περίπτωση όπου έχουμε περιοδική χρήση της μεταγλώσσας, κυρίως στην αρχή του μαθήματος ή όταν ο δάσκαλος ασχολείται με μία όψη της γλώσσας, όπως για παράδειγμα με το λεξιλόγιο, τη γραμματική, την προφορά κλπ. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι ο βαθμός μεταγλώσσας που



χρησιμοποιεί ένας εκπαιδευτικός συνδέεται με τις διδακτικές πρακτικές και την ταυτότητά του. Έτσι, όσο πιο εκτενής είναι η χρήση «υψηλής μεταγλώσσας» τόσο αυξάνει και η απόσταση του εκπαιδευτικού από τους μαθητές του, καθώς παρουσιάζεται να κατέχει κεντρικό ρόλο ως ο αποκλειστικός φορέας της γνώσης.

Το παράδειγμα που δίνεται από το New Basics Project για τους εκπαιδευτικούς και τον τρόπο που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μεταγλώσσα είναι το εξής: ένας εκπαιδευτικός εισάγει την έννοια του «discourse». Ζητά από τους μαθητές να εξετάσουν πώς η γλώσσα της ιατρικής, η γλώσσα της νομικής και η γλώσσα της μηχανικής λειτουργούν μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια προκειμένου να κατασκευαστούν ομιλητές, ακροατές και υποκείμενα. Οι μαθητές δίνουν μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα από αυτές τις γλώσσες, περιγράφουν τον τρόπο που η εξουσία λειτουργεί σε κάθε περίπτωση και αναδεικνύουν, έτσι, ότι αυτή είναι στενά συνδεδεμένη με τη γνώση. Η εναλλαγή του ρόλου ομιλητή-ακροατή στους μαθητές τους δίνει τη δυνατότητα να εξετάσουν εναλλακτικούς λόγους (discourses) και να αντιληφθούν τον τρόπο που οι σχέσεις εξουσίας μπορούν να διαταραχθούν.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, οι γνώσεις για τη γλώσσα που επιδιώκεται να καλλιεργηθούν από το New Basics είναι προσανατολισμένες σε επίπεδο «discourses» (πχ. στο Rich Task 8: discourse of business and trade) και η μεταγλώσσα δεν αποτελεί παρά ένα μέσο για να διαβάσουν οι μαθητές τον κόσμο. Οι μαθητές του προγράμματος έρχονται σε επαφή με ποικίλα κείμενα, προφορικά, γραπτά, πολυτροπικά, ψηφιακά. Τα κείμενα αυτά είναι άλλοτε παραδοσιακά (περιγραφές, προσκλήσεις, αφίσες, επιστημονικά κείμενα, αναφορές κλπ.) και άλλοτε νεότερα (πολυτροπικά κείμενα, υπερκείμενο). Όλα όμως τα κείμενα συγκροτούνται μέσω της γλώσσας. Υπό αυτήν την έννοια κατασκευάζουν εκδοχές και θεωρήσεις του κόσμου και αποτελούν φορείς ιδεολογικών και πολιτικών φορτίσεων. Στα πλαίσια του προγράμματος, δηλαδή, οι μαθητές δεν αντιμετωπίζουν τα κείμενα αυτά ως ουδέτερα κατασκευάσματα, αλλά καλούνται να αναγνωρίσουν τους διαφορετικούς «λόγους» και να αποκτήσουν έτσι την πολυπόθητη ικανότητα της κριτικής κατανόησης.



Συνοψίζοντας, ως προς τις γνώσεις για τη γλώσσα το πρόγραμμα:

- κάνει διάκριση σε υψηλή και χαμηλή μεταγλώσσα
- προτείνει τη μεταγλώσσα ως μέσο ανάγνωσης του κόσμου
- εστιάζει στα «discourses»

Ενδιαφέρον, όμως, έχει σε αυτό το σημείο να δούμε πώς χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ για να αποκτήσουν τα παιδιά τις γνώσεις για τη γλώσσα. Σε ένα πρώτο επίπεδο οι ΤΠΕ λειτουργούν ως παιδαγωγικό εργαλείο, που οι μαθητές το χρησιμοποιούν για να αναζητήσουν κείμενα προς ανάλυση ή πληροφορίες για ζητήματα που πραγματεύονται. Το στοιχείο, μάλιστα, αυτό αναδεικνύεται από όλα τα Rich Tasks και τις πηγές που προτείνονται σε αυτά. Εκτός από την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ, είναι εμφανής και εδώ η επιρροή από λόγους που αντλούν από κριτικές παραδόσεις. Έτσι, υπάρχει μία τάση για αποκωδικοποίηση της νέας πραγματικότητας των ΤΠΕ, αλλά αυτή δεν είναι, τουλάχιστον δεν φαίνεται μέσα από τα rich tasks, τελείως επεξεργασμένη. Έτσι, αν και τα παιδιά έρχονται καθημερινά σε επαφή με κείμενα του διαδικτύου, δεν φαίνεται αν οι εκπαιδευτικοί τους δίνουν τα εργαλεία για να τα διαβάσουν και να τα αποκωδικοποιήσουν.

Ως προς τον τρόπο που οι ΤΠΕ συνδέονται με το πεδίο των γνώσεων για τη γλώσσα, καταλήξαμε ότι:

- οι ΤΠΕ αποτελούν πηγή άντλησης κειμένων και πληροφοριών
- υπάρχει τάση για αποκωδικοποίηση της πραγματικότητας που έχουν δημιουργήσει οι ΤΠΕ αλλά χωρίς να γίνεται φανερό αν δίνονται στους μαθητές τα εργαλεία για να προχωρήσουν σε αυτήν

3.3 Σημείωση και γλώσσα

Το New Basics, όπως είναι αναμενόμενο, σε ένα πρώτο επίπεδο αντιλαμβάνεται τη γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας. Μέσω των rich tasks εμπλέκει τους μαθητές σε μία



σειρά από πρακτικές, με στόχο να λειτουργούν σωστά ως ομιλητές, συγγραφείς και χρήστες των νέων μέσων, σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις, εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος. Δεν κάνει διάκριση σε επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (γραμματική, σύνταξη, λεξιλόγιο κλπ.) ούτε διάκριση σε επίπεδα γλωσσικών δεξιοτήτων. Χαρακτηριστικό στοιχείο του προγράμματος είναι ότι δεν περιορίζεται σε μία επικοινωνιακή αντίληψη για τη γλώσσα. Ακολουθώντας την κριτική παράδοση συνδέει τη γλώσσα με την κοινωνική πραγματικότητα και την αντιλαμβάνεται στο πλαίσιο κοινωνικοπολιτισμικών θεωρήσεων, δεδομένου ότι δίνει βαρύτητα στην ανάδειξη της στενής σχέσης που έχει η κατάρτιση κειμένων και λόγων με την κοινωνικοποίηση και την εμπλοκή των μαθητών σε κοινωνικές πρακτικές. Μάλιστα, επειδή οι κοινωνικές αυτές πρακτικές προσδιορίζονται από συγκεκριμένα κοινωνικοοικονομικά, γνωσιακά και αξιακά δεδομένα (βλ. ενότητα «Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα»), αναδεικνύεται η ιστορική διάσταση του γραμματισμού. Στο σημείο αυτό να προσθέσουμε ότι η ιστορική διάσταση είναι τόσο σημαντική για το New Basics που οι σχεδιαστές του την αναφέρουν ρητά στην κατηγορία «Ενεργοί πολίτες» (understanding the historical foundation of social movements and civic institutions).

Στο πρόγραμμα γίνεται λόγος για μία νέα επικοινωνιακή πραγματικότητα που δημιούργησε νέα δεδομένα. Η γλώσσα δεν εμφανίζεται πλέον μόνη της, δεν χρησιμοποιείται απομονωμένα, αλλά συνυπάρχει με άλλα συμβολικά συστήματα. Έτσι έχουμε νέους τύπους κειμένων, πολυτροπικά κείμενα και υπερκείμενα. Το γράψιμο αυτών των κειμένων, αλλά ακόμη και η ανάγνωσή τους, είναι φυσικό να διαφέρουν από τις γνωστές ως τώρα συμβάσεις και να απαιτούν από τους μαθητές νέες δεξιότητες, τις οποίες το σχολείο πρέπει να καλλιεργήσει. Αυτό είναι κάτι που αναγνωρίζεται από το New Basics, που θέλει να προετοιμάσει τους μαθητές με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνουν ικανοί να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες και να χειρίζονται την πληθώρα των κειμένων που τους περιβάλλει. Αυτό, βέβαια, δεν είναι εύκολη υπόθεση, αφού τα κείμενα αυτά δεν αποτελούν απλά μία αθροιστική συνύπαρξη τρόπων. Η πολυτροπικότητα και η υβριδικότητα, δηλαδή, δεν είναι ένα επιπλέον στοιχείο που πρέπει να επισυναφθεί στην ανάλυση της επικοινωνίας, αλλά



μία ουσιαστική και θεμελιώδης παράμετρος κάθε κειμένου. Για το λόγο αυτό, επιδιώκεται από το New Basics οι μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής προσέγγισης, ανάλυσης και ερμηνείας των πολυτροπικών στοιχείων και, επιπλέον να παράγουν και οι ίδιοι τέτοιας μορφής κείμενα (βλ. Rich Task 4).

Ενώ προωθείται μια κριτική θεώρηση της πολυτροπικότητας, το πρόγραμμα δεν κάνει ξεκάθαρο τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν ότι η δημιουργία και η ανάγνωση τέτοιων κειμένων διαφέρει από τις γνωστές έως τώρα συμβάσεις και απαιτεί νέες δεξιότητες. Με άλλα λόγια, δεν προτείνει τρόπους ανάπτυξης δεξιοτήτων αναφορικά με την πολυτροπικότητα ή τη γραμματική της σημείωσης. Τονίζει, ωστόσο, ότι θα πρέπει να καλλιεργήσει τις δεξιότητες αυτές και να διευκολύνει τους μαθητές στην πρόσληψη και αποκωδικοποίηση της νέας πραγματικότητας που βιώνουν, κάνοντάς τους, έτσι, συνειδητότερους στην επικοινωνία. Μόνο τότε οι μαθητές θα κατακτήσουν τον απαιτούμενο τεχνογραμματισμό (technoliteracy), μέρος του ευρύτερου γραμματισμού που απαιτεί η νέα εποχή. Το New Basics αποδίδει μεγάλη σημασία στον τεχνογραμματισμό, καθώς θεωρεί τον ηλεκτρονικό υπολογιστή περιβάλλον για γράψιμο, διάβασμα και επικοινωνία. Υπογραμμίζει, ακόμη, την ανάγκη για κριτική διερεύνηση των διαστάσεων που συνεπάγεται η διείσδυση των ΤΠΕ. Προκειμένου μάλιστα η κριτική αυτή διερεύνηση να επιτευχθεί, επιλέγονται τα κατάλληλα rich tasks αλλά και αντίστοιχες παιδαγωγικές μέθοδοι.

Το γεγονός ότι μία από τις τέσσερις κατηγορίες του προγράμματος φέρει τον τίτλο «Πολυγραμματισμοί και επικοινωνιακά μέσα» (multiliteracies and communications media) είναι ενδεικτικό της ιδιαίτερης σημασίας που αποδίδει το πρόγραμμα στην κατάκτηση πολυγραμματισμών (an array of literacies), στην αξιοποίηση ποικίλων επικοινωνιακών μέσων και εν τέλει στην αναγνώριση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές, όπως προκύπτει από την εμπλοκή τους στα rich tasks, αναπτύσσουν καθημερινά στον υπολογιστή σύνθετες δραστηριότητες, συμμετέχοντας σε μια σειρά από κοινωνικές πρακτικές, των οποίων έχουν σαφή εικόνα. Χρησιμοποιούν καθημερινά το διαδίκτυο, διαβάζουν κείμενα



ποικίλου ύφους, εξοικειώνονται με τη χρήση του υπερκειμένου, έρχονται σε επαφή με σημειωτικά συστήματα πέραν της γλώσσας, ερευνούν, συλλέγουν πληροφορίες και τις επεξεργάζονται. Επιπλέον σχεδιάζουν οι ίδιοι πολυτροπικά κείμενα (βλ. Rich Task 4) και επικοινωνούν με άτομα διαφορετικών εθνοτήτων (βλ. Rich Task 8). Προϋπόθεση, βέβαια, γι' αυτό είναι η γνώση ξένων γλωσσών, αλλά και του πολιτισμού, της ιστορίας και της γεωγραφίας άλλων εθνών.

Συνοψίζοντας, ως προς τη γλώσσα και τη σημείωση κρατάμε τα εξής στοιχεία:

- η γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας
 - η γλώσσα στο πλαίσιο κοινωνικοπολιτισμικών θεωρήσεων
 - η πολυπολιτισμική θεώρηση της γλώσσας
 - η γλώσσα ως μέρος της σημείωσης
- οι ΤΠΕ ως μέσο πρακτικής γραμματισμού (τεχνογραμματισμός με κριτική διάσταση)

3.4 Διδακτικές πρακτικές και ταυτότητες

Σημαντικός παράγοντας για να γίνουν σε περισσότερο βάθος κατανοητά τα ζητήματα που απασχόλησαν την ανάλυση έως τώρα είναι η διερεύνηση των διδακτικών πρακτικών. Έτσι, στο σημείο αυτό της παρούσας μελέτης εξετάζεται πώς το περιεχόμενο της διδασκαλίας αναφορικά με τις επιδιωκόμενες γνώσεις για τη γλώσσα, τον κόσμο και τη σημείωση, πραγματώνονται μέσα από συγκεκριμένες διδακτικές πρακτικές. Επιπλέον, εξετάζεται κατά πόσο το πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη του τις ισχύουσες και μελλοντικές ταυτότητες των κοινωνικών πρωταγωνιστών.

Το πρόγραμμα τοποθετεί στο προσκήνιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας το μαθητή. Βασική επιδίωξη του προγράμματος είναι να δημιουργήσει ενεργούς πολίτες (active citizenship) που συμμετέχουν στα κοινά, χρησιμοποιούν γνώσεις από διάφορα



πεδία και μετέχουν σε κοινωνικές πρακτικές με νόημα. Οι πρακτικές αυτές συνδέονται με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ζούνε (connectedness). Κάποιες από αυτές συνδέονται με τη νέα εποχή, ενώ άλλες είναι πιο παραδοσιακές. Παράλληλα, αξιοποιούν την προηγούμενη γνώση των παιδιών. Στο πρόγραμμα γίνεται λόγος και για «productive diversity», που επιτυγχάνεται καθώς οι μαθητές απομακρύνονται από μία μονογλωσσική και μονοπολιτισμική θεώρηση του κόσμου και τον βλέπουν μέσα από την οπτική των άλλων. Ένας ακόμη, λοιπόν, στόχος του προγράμματος είναι να δημιουργήσει πολίτες που θα αναγνωρίζουν και θα αποδέχονται την διαφορετικότητα (recognition of difference).

Το New Basics προτείνει ουσιαστικά μία μεταμοντέρνα παιδαγωγική κατά την οποία ο εκπαιδευτικός θέτει προβληματισμούς και συνεργάζεται με το μαθητή προκειμένου να αναπτύξει την κριτική του ικανότητα. Κάτι τέτοιο φυσικά δεν μπορεί να επιτευχθεί αν η γλωσσική εκπαίδευση περιορίζεται στο επίπεδο του γλωσσικού μαθήματος, γι' αυτό και το New Basics δεν αποτελεί μία πρόταση για να κάνουμε διαφορετικά το γλωσσικό μάθημα, αλλά έναν τρόπο «να κάνουμε διαφορετικά σχολείο». Το κάθε σχολείο που εφαρμόζει το πρόγραμμα λειτουργεί ως κοινότητα μάθησης, στα πλαίσια ης οποίας οι μαθητές δεν αντιμετωπίζονται μόνο ως άτομα, αλλά και ως μέλη μιας ομάδας. Για το πρόγραμμα που μελετάμε το σχολείο είναι ένας χώρος επαναλαμβανόμενων πρακτικών γραμματισμού, στις οποίες σημαντικός είναι ο ρόλος της γλώσσας και της σημείωσης. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την σύγκριση του παρεχόμενου σχολικού γραμματισμού με τους πολυγραμματισμούς που απαιτεί η σύγχρονη εποχή, την οποία το New Basics λαμβάνει σοβαρά υπόψη του και την αξιοποιεί. Η προσέγγιση που επιχειρείται με το υπό εξέταση πρόγραμμα αμφισβητεί και τα ισχύοντα όρια του σχολικού χρόνου και του χώρου. Δεν προβλέπει συγκεκριμένο αριθμό «διδακτικών ωρών» και επεκτείνει το σχολικό χώρο πέρα από τα αυστηρά όρια που θέτουν οι σχολικές τάξεις, καθώς οι μαθητές διεπιδρούν με άτομα που βρίσκονται εκτός σχολείου και συχνά για θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος. Οι μαθητές λοιπόν καλούνται να συμμετέχουν ενεργά σε πρακτικές που σχετίζονται με τον εξωσχολικό κόσμο, αναλαμβάνοντας την ευθύνη του λόγου



με σκοπό να γίνουν ενεργοί συμμετέχοι του κοινωνικού τους περιγύρου (πχ. βλ. Rich Tasks 1, 4, 6, 7).

Για να πραγματοποιηθούν όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω απαιτείται –εκτός από λεπτομερή σχεδιασμός και καλή οργάνωση- συνεχής υποστήριξη και προσπάθεια από τους μαθητές, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και την ευρύτερη κοινότητα. Η μάθηση για το New Basics είναι μία διαδικασία μύησης σε κοινωνικές πρακτικές. Προκειμένου λοιπόν η μάθηση να γίνει όσο το δυνατό αποτελεσματικότερη, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εμπλέκουν τους μαθητές σε κοινωνικές πρακτικές με νόημα. Μάλιστα τα αποτελέσματα είναι ακόμη καλύτερα, όταν η συμμετοχή στην κοινωνική αυτή πρακτική πάρει τη μορφή παιχνιδιού, πράγμα που μπορεί να επιτευχθεί εύκολα βάζοντας τα παιδιά να δουλεύουν μαζί. Δουλειά των εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν το πρόγραμμα είναι να διαβάζουν τον κόσμο γύρω τους, να προσδιορίζει τις γνώσεις και τις πρακτικές που ταιριάζουν σε αυτόν τον κόσμο και να «χτίζουν» μέσα στην τάξη την κατάλληλη παιδαγωγική, λειτουργώντας οι ίδιοι ως «σκαλωσιά». Το πρόγραμμα επιδιώκει εκπαιδευτικούς καταρτισμένους, ευέλικτους, ικανούς να «διαβάζουν» την εποχή τους και να αξιοποιούν τα νέα μέσα. Όπως αναφέρθηκε ήδη, ακολουθούν την αυθεντική παιδαγωγική του Newmann και εμπλέκουν τα παιδιά σε πρακτικές μέσω των Rich tasks, τα οποία βασίζονται κυρίως στις θεωρίες των John Dewey (project approach), Lev Vygotsky (zone of proximal development), Paulo Freire (problem-solving pedagogy) και Ted Sizer (the concept of demonstrations of mastery).

Οι γονείς των μαθητών και η ευρύτερη κοινότητα δεν είναι παθητικοί θεατές της όλης προσπάθειας, αντίθετα, έχουν και αυτοί ενεργητικό ρόλο στη διαδικασία ανασυγκρότησης του σχολείου. Συνεργάζονται με τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς και συμμετέχουν σε συζητήσεις που πραγματοποιεί η επιστημονική ομάδα του προγράμματος. Με τον τρόπο αυτό εμπλέκονται και αυτοί στις διδακτικές πρακτικές (βλ. Rich Tasks 1&2).

Όσον αφορά τις πράξεις στις οποίες προτείνονται να εμπλακούν οι μαθητές ως κοινωνικοί πρωταγωνιστές των διδακτικών πρακτικών να σημειώσουμε ότι αυτές



καθορίζονται από το πρόγραμμα ρητά, αν και όχι διεξοδικά, με τη μορφή προτεινόμενων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές, τα λεγόμενα Rich Tasks, προσδιορίζουν σε γενικές γραμμές τις πράξεις στις οποίες θα συμμετέχουν οι μαθητές, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος. Κατά την παρουσίαση των Rich Tasks, αναφερθήκαμε στις πράξεις στις οποίες το κάθε ένα task εμπλέκει τους μαθητές του. Οι πράξεις αυτές, όπως φάνηκε, επιδιώκουν να καλλιεργήσουν Λόγους μαθητών που εμπλέκονται ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, συνεργάζονται μεταξύ τους και με την τοπική κοινότητα και δομούν τις γνώσεις και τις πρακτικές τους, σύμφωνα με τις ανάγκες, τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα τους. Από την άλλη, λαμβάνουν υπόψη τους ισχύοντες Λόγους των μαθητών, δηλαδή το γνωστικό, κοινωνικό και πολιτισμικό τους υπόβαθρο.

Στο σημείο αυτό και έχοντας υπόψη μας την περιγραφή των Rich Tasks που προηγήθηκε θα υπογραμμίσουμε κάποια βασικά στοιχεία για τις διδακτικές πρακτικές:

- Project approach, zone of proximal development, problem-solving pedagogy, the concept of demonstrations of mastery
- «Άνοιγμα» του σχολείου (όχι τα αυστηρά χωροχρονικά όρια)-σύνδεση με την τοπική κοινότητα
- Αναγνώριση της διαφορετικότητας
- Αναγνώριση της προηγούμενης γνώσης των παιδιών και της ισχύουσας ταυτότητάς τους (πχ. Rich Task 8)
- Υποστηρικτικό πλαίσιο μάθησης
- Ελευθερία στον διδάσκοντα
- Personal and group identity
- Υπόψη οι μελλοντικές ταυτότητες των μαθητών
- Μαθητές στο επίκεντρο της διαδικασίας- δυνατότητες κριτικής ανάγνωσης και σχεδιασμού

Όσον αφορά τώρα την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πραγμάτωση του μαθήματος της γλώσσας και στη δόμηση των ταυτοτήτων των μαθητών και των



εκπαιδευτικών, πρέπει να επισημάνουμε ότι τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα αξιοποιούνται ως πηγή άντλησης πληροφοριών και ως μέσα για διάβασμα, γράψιμο και επικοινωνία (βλ. Rich Tasks). Επομένως, εντάσσονται ως βασικοί πόροι του μαθησιακού περιβάλλοντος, στοιχείο που αναδεικνύει και τη θεώρησή τους ως διδακτικών μέσων και ως πόρων η χρήση των οποίων στοχεύει στην ανάπτυξη του μαθητή ως μέλους της κοινωνίας. Δεν προτείνονται όμως από το πρόγραμμα συγκεκριμένοι τρόποι χρήσης των ΤΠΕ. Έτσι, σε κάθε Rich Task δίνονται, μεταξύ άλλων, πολλές διαδικτυακές πηγές που οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν, αλλά δεν υπάρχει τίποτα άλλο πέρα από ένα μικρό συνοδευτικό κείμενο για κάθε μία από αυτές τις πηγές. Η παράλειψη αυτή μπορεί να οφείλεται σε σιωπηρή γνώση, σε σιωπή δηλαδή εξαιτίας του γεγονότος ότι ζητήματα τέτοιου είδους μπορεί να είναι ευρέως διαδεδομένα και γνωστά στο τοπικό συγκείμενο, ώστε η αναφορά τους να μην κρίνεται απαραίτητη. Από την άλλη μπορεί και να σχετίζεται με το γεγονός ότι πρόκειται για πρόγραμμα που αφήνει περιθώρια πρωτοβουλίας στους διδάσκοντες ως προς την ακριβή διδακτική μεθοδολογία που θα ακολουθήσουν.

Από το πρόγραμμα καταβάλλεται προσπάθεια οι ΤΠΕ να προσεγγιστούν κριτικά από τους μαθητές. Η κριτική αυτή διάσταση σχετίζεται με την κριτική αξιολόγηση των πληροφοριών και των πηγών άντλησής τους. Για παράδειγμα στο Rich Task 1, προτείνονται συνολικά 29 πηγές και ανάμεσα σε αυτές υπάρχουν και ιστοσελίδες που φιλοξενούν και αντίθετες απόψεις για ζητήματα όπως, για παράδειγμα, η κλωνοποίηση. Ο μαθητής, λοιπόν, θα έχει τη δυνατότητα στο πλαίσιο του συγκεκριμένου task να σταθεί κριτικά απέναντι σε αυτό το θέμα και ερχόμενος σε επαφή με διαφορετικές απόψεις να καλλιεργήσει την κριτική του ικανότητα και εν τέλει να διαμορφώσει τη δική του άποψη. Ένα άλλο παράδειγμα, αποτελεί το Rich Task 6, όπου οι μαθητές επισκέπτονται διάφορα ηλεκτρονικά forums για να αναλύσουν ομιλίες που βρίσκονται σε αυτά και να κατανοήσουν πώς «στήνεται» μία ομιλία στα περιβάλλοντα αυτά.



4. Συζήτηση και συμπεράσματα

4.1 Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του προγράμματος

Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή στα σχολεία αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας για τους εμπνευστές και σχεδιαστές του New Basic Project (The New Basics Research). Το γεγονός ότι οι πληροφορίες για το πρόγραμμα αυτό προέρχονται από τη σελίδα που διαθέτει στο διαδίκτυο και όχι από διάφορες πηγές αποτελεί, σαφώς, ένα μειονέκτημα για την κριτική αντιμετώπισή του.

Η έρευνα είχε ως στόχο να διαπιστώσει κατά πόσο οι αλλαγές στην «επίδοση» των μαθητών συνδέονταν με τις πρακτικές που ακολουθούνταν στην τάξη και με τις εμπειρίες που είχαν οι μαθητές μέσα από τα Rich Tasks. Ακόμη, ήθελε να εξετάσει αν το New Basic Project μπορεί να γίνει αποδεκτό (από γονείς, δασκάλους και ευρύτερη κοινότητα) και να εφαρμοστεί σε μεγάλη έκταση. Η έρευνα, η μεθοδολογία της οποίας ήταν καλά οργανωμένη, κάλυπτε όλα τα πεδία: τι ζητήθηκε από τους μαθητές να κάνουν και πόσο καλά το έκαναν, τι ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να κάνουν και με πόσο ενθουσιασμό ανταποκρίθηκαν, τι αλλαγές έγιναν στους τρόπους με τους οποίους τα σχολεία αντιλήφθηκαν το ρόλο τους και τη σχέση τους με την ευρύτερη κοινότητα και το κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο των μαθητών κλπ. Τα πορίσματα της έρευνας αποτέλεσαν, με τη σειρά τους, αντικείμενο περαιτέρω έρευνας (external evaluation από τον Dr John Ainley) και σχολιασμού.

Για μία ανασυγκρότηση του σχολείου, όπως αυτή που επιχειρεί το New Basics Project, οι καλές προθέσεις δεν αρκούν. Το πραγματικό σημάδι αλλαγής βρίσκεται στο τι κάνουν οι μαθητές, στη δουλειά, δηλαδή που παράγουν. Όσον αφορά αυτή, λοιπόν, οι έρευνες έδειξαν ότι ήταν τουλάχιστον το ίδιο πλούσια με εκείνη των «καλύτερων» μαθητών των υπολοίπων σχολείων (method of paired comparisons). Μάλιστα, οι μαθητές-κυρίως οι μικρότεροι σε ηλικία-φάνηκαν να είναι αρκετά ευχαριστημένοι από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα.



Ύστερα από πρόταση εξωτερικού αξιολογητή στον υπουργό Παιδείας, οι μαθητές του New Basics Project συμπλήρωσαν και «tests» παραδοσιακού τύπου (ISA), που υποτίθεται ότι θα έδιναν μία αξιόπιστη εικόνα της επίδοσής τους. Με τον τρόπο αυτό, διαπιστώθηκε ότι τα scores των μαθητών σε αυτά τα tests δεν «έπεσαν» και ότι, επομένως, το New Basics Project δεν είχε αρνητικά αποτελέσματα στα «old basics» τους.

Η παρατήρηση στη σχολική τάξη έδειξε-σύμφωνα πάντα με την έρευνα-ότι το New Basics Project είχε θετικά αποτελέσματα και για τους εκπαιδευτικούς, καθώς οι παιδαγωγικές πρακτικές που ακολουθούσαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος ήταν ριζικά διαφορετικές. Τα προβλήματα, βέβαια, δεν εξαφανίστηκαν, η ύπαρξη, όμως, ενός ολόκληρου μηχανισμού υποστήριξης (τηλεφωνική επικοινωνία, τηλεδιασκέψεις, emails, discussion list communication, «e-filter» και επισκέψεις στα σχολεία από τα μέλη της επιστημονικής ομάδας του προγράμματος) έκανε πιο εύκολο το έργο τους. Ωστόσο, από τις τέσσερις κατηγορίες της Productive Pedagogy δεν φάνηκε να υπήρχε καμία αλλαγή ως προς την αναγνώριση της διαφορετικότητας.

Η έρευνα έδειξε, ακόμη, ότι το New Basics Project συντέλεσε στην προετοιμασία των μαθητών για το μέλλον, στη βελτίωση της «επίδοσης» τους, στην ανανέωση των πρακτικών διδασκαλίας που ακολουθούσαν οι εκπαιδευτικοί και στην καλύτερη οργάνωση του σχολείου. Για τους λόγους αυτούς έγινε γρήγορα αποδεκτό από τους μαθητές, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα. Το κατά πόσο, τώρα, μπορεί να επεκταθεί και να εφαρμοστεί σε όλα τα σχολεία, είναι ένα ερώτημα που-σύμφωνα με την ομάδα έρευνας-δεν έχει να κάνει με την αξία του προγράμματος, αλλά με κάποιους άλλους παράγοντες όπως «που θα εφαρμοστεί», «πότε», «για ποιον» κλπ. Η εφαρμογή του, άλλωστε, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Απαιτεί αλλαγές στις δομές του σχολείου, στους χώρους του, στα προγράμματα (timetables), στους ρόλους των μαθητών και των δασκάλων, στον προϋπολογισμό του κράτους για τη δημόσια εκπαίδευση.



Το New Basics Project είναι ένα εγχείρημα που κατάφερε, πράγματι, να ανοίξει ένα παράθυρο στον κόσμο και να αναδείξει έναν πλούτο εμπειριών, γεγονότων και ιδεών. Φάνηκε ότι είναι προτιμότερο πριν το όποιο εγχείρημα να θέτουμε κάποια ερωτήματα, όπως «τι εμπειρίες θέλω να έχουν οι μαθητές μου;», «για ποια πράγματα θέλω να τους κάνω ικανούς;», τι «παιχνίδια» θέλω να είναι ικανοί να παίζουν;» «τι εργαλεία και ποια τεχνολογία χρειάζομαι;». Με άλλα λόγια, δουλειά του εκπαιδευτικού είναι να διαβάζει τον κόσμο γύρω του, να προσδιορίζει τις γνώσεις και τις πρακτικές που ταιριάζουν σε αυτόν τον κόσμο και να «χτίζει» μέσα στην τάξη την κατάλληλη παιδαγωγική. Προς την κατεύθυνση αυτή οφείλουν να κινηθούν και τα προγράμματα σπουδών, αλλά και ο τρόπος «αξιολόγησης» των μαθητών.

4.2 Γενικότερα συμπεράσματα από τη μελέτη του προγράμματος

Από την ανάλυση του New Basics για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση που επιχειρήθηκε στην παρούσα μελέτη προκύπτει μια μίξη γλωσσοδιδασκτικών λόγων που διαπερνά το πρόγραμμα. Συγκεκριμένα, οι σχεδιαστές του προγράμματος αντλούν πρωτίστως από το λόγο της κριτικής οπτικής, καθώς θέτουν το κέντρο βάρους στο μαθητή ως πολίτη- με μία κριτική όμως διάσταση- και διαπραγματεύονται σημαντικά στοιχεία που κινούνται γύρω από το τοπικό-παγκόσμιο. Η κριτική, όμως, οπτική διαπλέκεται με το λόγο των πολυγραμματισμών, δεδομένου ότι οι σχεδιαστές του προγράμματος ξεκινούν από την ανάλυση της κοινωνίας, προσαρμόζονται- με μία κριτική διάσταση- προς την κατεύθυνση της νέας οικονομίας και λαμβάνουν υπόψη τους τη γλωσσική και πολιτιστική ποικιλότητα.

Στο πλαίσιο του προγράμματος διαπιστώθηκε ότι η γλώσσα δεν γίνεται αντιληπτή απλώς ως ένα αθώο μέσο μεταφοράς μηνυμάτων και παραγωγής νοημάτων για την επίτευξη της επικοινωνίας, αλλά ως ένα μέσο δόμησης της κοινωνικής πραγματικότητας και της ταυτότητας. Οι σχεδιαστές του προγράμματος, ακολουθώντας την κριτική παράδοση, συνδέουν τη γλώσσα με την κοινωνική



πραγματικότητα και την αντιλαμβάνονται στο πλαίσιο κοινωνικοπολιτισμικών θεωρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι δίνεται βαρύτητα στην ανάδειξη της στενής σχέσης που έχει η κατάκτηση κειμένων και λόγων με την κοινωνικοποίηση και την εμπλοκή των μαθητών στις κοινωνικές πρακτικές που «δημιουργούνται» με τα Rich Tasks. Όσον αφορά τα Rich Tasks θα πρέπει στο σημείο αυτό να τονίσουμε ότι οι πληροφορίες που δίνουν για την ακριβή εμπλοκή των μαθητών στις πρακτικές είναι αρκετά συνοπτικές. Ενώ παρέχουν, δηλαδή, κάποιες γενικότερες τοποθετήσεις ως προς τη φιλοσοφία του προγράμματος, δεν περιγράφουν με λεπτομέρειες τις διδακτικές προσεγγίσεις που επιχειρούν τα Rich Tasks. Το στοιχείο αυτό δυσκολεύει σε αρκετές περιπτώσεις την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Ωστόσο γίνεται ξεκάθαρο ότι με τα Rich Tasks επιδιώκεται η διαμόρφωση ενεργών, κριτικά σκεπτόμενων και κοινωνικά ευαισθητοποιημένων μελλοντικών πολιτών. Αυτό, βέβαια, συνεπάγεται ότι αμφισβητούνται τα ισχύοντα όρια του σχολικού χρόνου και χώρου και αποδίδεται μεγάλη σημασία στον ενεργητικό ρόλο της τοπικής κοινότητας.

Ακόμη, η εξέταση του προγράμματος έδειξε ότι το New Basics προϋποθέτει εκπαιδευτικούς καταρτισμένους, ευέλικτους, ικανούς να «διαβάζουν» τη νέα εποχή και να εμπλέκουν τους μαθητές σε κοινωνικές πρακτικές με νόημα, δεδομένου ότι μάθηση για το New Basics σημαίνει μύηση σε πρακτικές. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι προϋποθέτει και ταυτόχρονα επιδιώκει να «χτίσει» ένα σχολείο που λαμβάνει σοβαρά υπόψη του τις αλλαγές που συμβαίνουν στον κόσμο, προετοιμάζει τους μαθητές για τις νέες οικονομίες και φιλοδοξεί να τους κάνει ικανούς να τις αποφυσικοποιούν και να τις αντιμετωπίζουν κριτικά. Κάτι τέτοιο, όμως, για να πραγματοποιηθεί απαιτεί σχεδιασμό, οργάνωση και συνεχή υποστήριξη από όλους τους εμπλεκόμενους (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς, ευρύτερη κοινότητα). Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος να μετατραπεί το όλο εγχείρημα σε μία βασανιστική σχολική υποχρέωση. Χαρακτηριστική, ως προς αυτό, είναι η απάντηση ενός αγοριού που συμμετείχε στο New Basics Project. Σε ερώτηση που του έγινε για το αν νιώθει περήφανος που τελείωσε όλη τη δουλειά της ημέρας, απάντησε: «Όχι, απλώς ανακουφίστηκα που τα κάναμε όλα στην ώρα τους!».



4.3 Διαπιστώσεις σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι σχεδιαστές του προγράμματος αποδίδουν μεγάλη σημασία στην αξιοποίηση των ΤΠΕ. Το γεγονός αυτό γίνεται αντιληπτό και μόνο από τους βασικούς άξονες γύρω από τους οποίους αυτό οργανώθηκε. Ο ένας από τους τέσσερις άξονες (multiliteracies and communications media) περιλαμβάνει τον όρο «επικοινωνιακά μέσα» και μάλιστα σε συσχετισμό με τον όρο «πολυγραμματισμοί» και ο άλλος άξονας (environments and technologies) αναφέρεται σε «τεχνολογίες», συνδέοντας αυτή την έννοια με το περιβάλλον. Οι επιλογές αυτές δεν είναι ουδέτερες, καθώς στόχος του προγράμματος είναι οι άξονες αυτοί, οι τεχνολογίες και τα επικοινωνιακά μέσα, να διατρέχουν τις διδακτικές πρακτικές.

Σύμφωνα με την ανάλυση, το New Basics προτείνει την ανάπτυξη γνώσεων για τον κόσμο που σχετίζονται με τη σύγχρονη ζωή, όπως για παράδειγμα με την εργασία και το περιβάλλον. Στα ζητήματα αυτά εντάσσονται και οι ΤΠΕ, καθώς συνδέονται άρρηκτα με την κοινωνία και αποτελούν πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί. Ακόμη, αποτελούν πηγή άντλησης και αξιοποίησης πληροφοριών, μέσο για να αντιμετωπίσουν οι μαθητές τα προβλήματα που τους απασχολούν και μέσο επικοινωνίας με τον εξωσχολικό κόσμο. Έτσι, οι μαθητές σε κάθε Rich Task χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες, προκειμένου να συλλέξουν, να επεξεργαστούν πληροφορίες και να επικοινωνήσουν. Οι ΤΠΕ, όμως, χρησιμοποιούνται πέραν της κατάκτησης γνώσεων για τον κόσμο, και στην κατάκτηση γνώσεων για τη γλώσσα. Στην περίπτωση αυτή λειτουργούν ως παιδαγωγικό εργαλείο, που οι μαθητές το χρησιμοποιούν για να αναζητήσουν πληροφορίες, ενώ, όπως είδαμε, υπάρχει στο πρόγραμμα και μία τάση για αποκωδικοποίηση της νέας πραγματικότητα των ΤΠΕ. Ως προς τις διδακτικές πρακτικές, οι ΤΠΕ, εκτός από πηγή άντλησης υλικού, είναι μέσα για να παρουσιάσουν οι μαθητές τη δουλειά τους, μέσα για διάβασμα, γράψιμο και επικοινωνία, δηλαδή μέσα πρακτικής γραμματισμού.

Η εστίαση της παρούσας μελέτης στη διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ έδειξε ότι το New Basics επιδιώκει οι μαθητές να γνωρίζουν όχι μόνο ζητήματα τεχνικής φύσεως, αλλά και λειτουργικής. Για παράδειγμα, στο Rich Task 4 (Australian



National Identity) χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να δημιουργήσουν ένα ντοκιμαντέρ που θα προβάλλουν σε κοινό, αλλά και στα Rich Tasks 1 (Science and Ethics Confer) και 5 (Personal Career Development Plan) στέλνουν ηλεκτρονικά μηνύματα προκειμένου να πάρουν από την τοπική κοινότητα τις πληροφορίες που θέλουν. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ αποτελεσματικά και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης. Εκτός από την τεχνική και λειτουργική διάσταση των ΤΠΕ, το πρόγραμμα εμπλέκει τους μαθητές και σε πρακτικές κριτικού τεχνολογιατισμού. Οι πρακτικές αυτές αφορούν κυρίως τη χρήση του διαδικτύου ως πηγής άντλησης πληροφοριών με έναν ταυτόχρονο όμως προσανατολισμό προς την κριτική αξιολόγηση των πληροφοριών. Το γεγονός αυτό ενδεχομένως να εξηγεί και την πληθώρα των ιστοσελίδων που προτείνονται σε κάθε Rich Task. Μάλιστα οι σελίδες αυτές προσεγγίζουν από διαφορετικές οπτικές γωνίες τα ζητήματα που διαπραγματεύονται κάθε φορά τα παιδιά. Για παράδειγμα, στο Rich Task 1 (Science and Ethics Confer) οι μαθητές έρχονται σε επαφή με ιστοσελίδες που προσεγγίζουν το ζήτημα της κλωνοποίησης από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Δεν γίνεται, ωστόσο, φανερό από το πρόγραμμα πώς ο εκπαιδευτικός τις χρησιμοποιεί, προκειμένου να αναπτύξουν τα παιδιά την κριτική τους ικανότητα. Αλλά και στο Rich Task 6 (Opinion-making Oracy) οι μαθητές καλούνται να αναλύσουν ομιλίες από διάφορα «forums», χωρίς πάλι να μας δίνονται περαιτέρω διευκρινίσεις για τον τρόπο που θα γίνει αυτό. Από το πρόγραμμα, ακόμη, προωθείται μία κριτική θεώρηση της πολυτροπικότητας, δεν γίνεται όμως ξεκάθαρος ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν ότι η δημιουργία και η ανάγνωση τέτοιων κειμένων διαφέρει από τις γνωστές έως τώρα συμβάσεις και απαιτεί νέες δεξιότητες. Με άλλα λόγια, το πρόγραμμα δεν προτείνει τρόπους ανάπτυξης δεξιοτήτων αναφορικά με την πολυτροπικότητα ή τη γραμματική της σημείωσης. Συμπεραίνουμε, ωστόσο, από τα παραπάνω ότι η αξιοποίηση των ΤΠΕ στο πλαίσιο του New Basics αντλεί από το λόγο των πολυγραμματισμών και της κριτικής παράδοσης και συνεισφέρει σημαντικά στη συγκρότηση μαθητών-ενεργών πολιτών, γεγονός εξαιρετικά σημαντικό.



Τέλος, ακολουθώντας τη μεταφορά των τριών ομόκεντρων κύκλων ως προς τη γλωσσοδιδασκτική αξιοποίηση των ΤΠΕ θα λέγαμε πως οι παραπάνω θεωρήσεις υπάγονται και στους τρεις ομόκεντρους κύκλους. Ο πρώτος εσωτερικός κύκλος σχετίζεται με αναζητήσεις που προσανατολίζονται στην αξιοποίηση των ΤΠΕ ως μέσων που θα συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότερη διδασκαλία της. Ο δεύτερος εσωτερικός ομόκεντρος κύκλος αντιμετωπίζει τις ΤΠΕ ως μέσα πρακτικής γραμματισμού. Ο τρίτος κύκλος ανάλυσης προσεγγίζει τις ΤΠΕ πιο υποψιασμένα και με κριτική ματιά ως μέρος του ευρύτερου κοινωνικού και πολιτικού πλαισίου. Το New Basics καταφέρνει πράγματι- χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν σημεία τα οποία πρέπει να επεκταθούν και να φωτιστούν καλύτερα- να αξιοποιεί τις ΤΠΕ ως παιδαγωγικό εργαλείο για πιο αποτελεσματική διδασκαλία, αλλά και ως μέσο για να διαβάζουν, να γράφουν και να επικοινωνούν οι μαθητές, ανάλογα με τις περιστάσεις. Αυτή τη διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ έρχονται οι σχεδιαστές του προγράμματος να την εντάξουν σε μία προσπάθεια για «άνοιγμα» του σχολείου στην τοπική κοινότητα και στον κόσμο, δίνοντας με τον τρόπο αυτό στο σχολείο τον βαθιά πολιτικό του ρόλο.

Συνοπτικός πίνακας συμπερασμάτων

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνουμε συνοπτικά τις προτάσεις του προγράμματος αναφορικά με την διδασκαλία της γλώσσας και την αξιοποίηση των ΤΠΕ

<p>New Basics</p> <p>Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση</p>	<p>«Γλωσσικό μάθημα»</p>	<p>ΤΠΕ</p>
<p>Γνώσεις για τον κόσμο, στάσεις, αξίες, πρότυπα</p>	<p>νέα τάξη πραγμάτων και κριτική αντιμετώπισή της</p> <p>-γνώσεις από διάφορα γνωστικά πεδία</p> <p>-πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική θεώρηση του κόσμου- τάση εξωστρέφειας</p> <p>-εργασιακός χώρος- νέες οικονομίες</p> <p>-ποικιλότητα της σύγχρονης κοινωνίας- σύνδεση με τη σύγχρονη ζωή</p> <p>-παγκόσμια ζητήματα-τοπικο-παγκόσμιος γραμματισμός</p>	<p>-πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί</p> <p>-μέσο για να ερευνήσουν οι μαθητές τον κόσμο και να αποκτήσουν εξωστρέφεια</p> <p>-μέσο για την αντιμετώπιση προβλημάτων</p>
<p>Γνώσεις για τη γλώσσα</p>	<p>-διάκριση σε υψηλή και χαμηλή μεταγλώσσα</p> <p>-η μεταγλώσσα ως μέσο ανάγνωσης του κόσμου</p> <p>-εστίαση στα «discourses»</p>	<p>-πηγή άντλησης κειμένων και πληροφοριών</p> <p>-τάση για αποκωδικοποίηση της πραγματικότητας που έχουν δημιουργήσει οι ΤΠΕ</p>



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

<p>Σημείωση / γλώσσα</p>	<ul style="list-style-type: none"> -η γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας -η γλώσσα στο πλαίσιο κοινωνικοπολιτισμικών θεωρήσεων -η πολυπολιτισμική θεώρηση της γλώσσας -η γλώσσα ως μέρος της σημείωσης 	<p>οι ΤΠΕ ως μέσο πρακτικής γραμματισμού (τεχνογραμματισμός με κριτική διάσταση)</p>
<p>Διδακτικές Πρακτικές, χώρος και χρόνος, θεωρίες μάθησης</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Project approach, zone of proximal development, problem-solving pedagogy, the concept of demonstrations of mastery -«Άνοιγμα» του σχολείου (όχι τα αυστηρά χωροχρονικά όρια)- σύνδεση με την τοπική κοινότητα -Αναγνώριση της διαφορετικότητας -Αναγνώριση της προηγούμενης γνώσης των παιδιών και της ισχύουσας ταυτότητάς τους -Υποστηρικτικό πλαίσιο μάθησης -Ελευθερία στον διδάσκοντα -Personal and group identity -Υπόψη οι μελλοντικές ταυτότητες των μαθητών -Μαθητές: στο επίκεντρο της διαδικασίας, δυνατότητες κριτικής ανάγνωσης και 	<ul style="list-style-type: none"> -πηγή άντλησης υλικού -μέσο παρουσίασης -μέσο για διάβασμα, γράψιμο και επικοινωνία

	<p>σχεδιασμού</p> <p>-Καταλύονται τα αυστηρά όρια χώρου και χρόνου</p>	
Ταυτότητες μαθητών και διδασκόντων	<p>-μαθητής: ενεργός πολίτης, εξωστρεφής</p> <p>-δάσκαλος: καταρτισμένος, ευέλικτος, ικανός να «διαβάζει» τον κόσμο</p>	<p>-συνεισφέρουν στη συγκρότηση αυτού του Λόγου των μαθητών (ενεργοί πολίτες, εξωστρεφείς, που χρησιμοποιούν τα νέα μέσα)</p>
Αξιολόγηση	<p>- μέσω των rich tasks παρέχονται πληροφορίες για την επίδοση των μαθητών, την ποιότητα του προϊόντος που παράγουν αλλά και για τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν για να το φέρουν εις πέρας</p>	
Γλωσσοδιδασκτικοί λόγοι	<p>Πολυγραμματισμοί και κριτική οπτική</p>	
Παρατηρήσεις / ιδιαιτερότητες	<p>-Διαφορετικός τρόπος «για να κάνουμε σχολείο»</p> <p>-Γερή ερευνητική βάση</p> <p>-Σημασία στην τοπική κοινότητα αλλά και στις παγκόσμια αλλαγές</p>	